

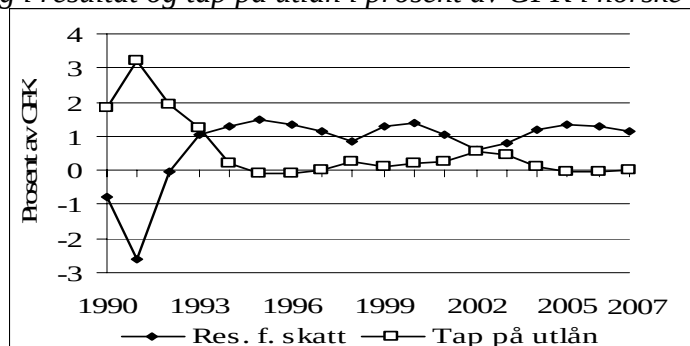
RAPPORT FOR FINANSINSTITUSJONER 2007

Foreløpige tall¹

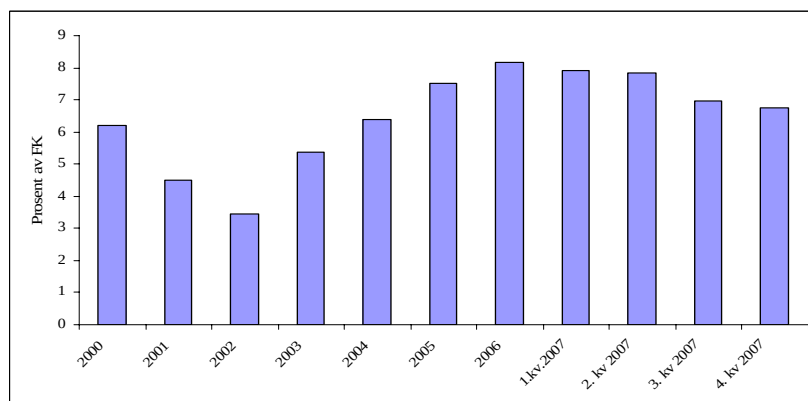
1. Hovedinntrykk	2
2. Makroøkonomisk bakgrunn	5
3. Strukturen i finansmarkedet	7
4. Banker	11
5. Finansieringsforetak	17
6. Livsforsikringsselskaper	25
7. Pensjonskasser	30
8. Skadeforsikringsselskaper	32

VEDLEGG: TABELLER

Utvikling i resultat og tap på utlån i prosent av GFK i norske banker

Utviklingen i livsforsikringsselskapenes bufferkapital

¹ Alle tall i rapporten er per 12. februar 2008

1. HOVEDINNTRYKK

Aktiviteten i norsk økonomi var fortsatt høy i 2007, og veksten i BNP Fastlands-Norge anslås til å bli over fem prosent i 2007. Det norske arbeidsmarkedet var stramt med registrert ledighet på kun 1,8 prosent ved utgangen av januar 2008. Uroen i internasjonale kreditt- og pengemarkeder sommeren 2007, utløst av krisen i det amerikanske boligmarkedet, førte til vesentlige prisutslag i flere ulike markeder. Mindre vilje til å ta risiko førte til økte priser på sikre investeringer slik som statsobligasjoner, mens aksjepriser og priser på obligasjoner utstedt av private foretak falt. Som følge av usikkerhet om størrelsen og fordelingen av tap på direkte og indirekte eksponeringer mot subprime oppstod likviditetsproblemer og økte pengemarkedsrenter internasjonalt. Vekstanslagene for internasjonal økonomi i 2008 er nedjusterte, men er fortsatt ganske høye. Nedsiderisikoen har imidlertid økt betydelig.

Det var oppgang i aksjemarkedene både i Norge og internasjonalt i 2007, men oppgangen var betydelig lavere enn i 2006. Oslo Børs økte med 11,5 prosent, mens Morgan Stanleys verdensindeksen økte med 2,8 prosent. Fra utgangen av 2007 frem til 7. februar 2008 var det en nedgang på børsene både i Norge og internasjonalt med hhv. 18,7 prosent og 10,7 prosent. De lange norske rentene (10-årig statsobligasjonsrente) økte i 2007 med 0,3 prosentpoeng til 4,7 prosent. Tilsvarende renter i USA ble redusert med 0,7 prosentpoeng til 4,1 prosent i samme periode, mens de lange rentene i euroområdet økte med 0,4 prosentpoeng til 4,4 prosent. Fra begynnelsen av 2008 frem til 7. februar var det en nedgang i norske lange renter på 0,3 prosentpoeng, mens lange amerikanske og euro renter falt med hhv. 0,3 og 0,4 prosentpoeng. Risikopåslaget på obligasjoner utstedt av private foretak har imidlertid økt. Norges Bank økte styringsrenten med 0,25 prosentpoeng syv ganger i 2007 til 5,25 prosent. Innenlandsk kreditt til publikum viste fortsatt sterk vekst med årsvekst på 14,5 prosent ved utgangen av 2007. Ved utgangen av desember 2007 var årsveksten i utlån til husholdningene 11,3 prosent. 12-månedersveksten i utlån til innenlandske foretak var hele 21,6 prosent ved utgangen av 2007, noe som delvis skyldes redusert kredittvekst fra utlandet. Veksten i boligpriser har avtatt siden toppen i januar 2007. 12-måneders vekst i prisene på bolig var 0,3 prosent ved utgangen av januar 2008, mot 19 prosent i januar året før. Sesongkorrigert har prisene på boliger falt de siste syv månedene.

Bankene hadde samlet et resultat før skatt på 28 mrd. kroner i 2007, om lag 1 mrd. kroner høyere enn i 2006. I forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) ble resultatet redusert med 0,14 prosentpoeng til 1,15 prosent. Egenkapitalavkastningen (etter skatt) var 16 prosent mot 16,7 prosent i 2006. Netto renteinntektene falt i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK) fra 1,59 prosent til 1,53 prosent. Det var imidlertid svak økning i netto renteinntektene i forhold til forvaltningskapitalen i de to siste kvartalene i 2007. Kostnadene falt i forhold til GFK. Bankene hadde samlet små kurstap på obligasjonsporteføljen knyttet til økte kredittrisikopåslag på foretaksobligasjoner. Fortsatt svært lave utlånstap preger resultatet, kun 33 mill. kroner i 2007.

Bankenes sterke vekst i utlån fortsatte i 2007, og utlån til kunder økte med 10 prosent. Vekstraten er påvirket av overføringer av utlån fra bank til kredittforetak. Utlån til personkunder fra banker økte med 5 prosent, og 12 prosent korrigert for porteføljeoverføringer. Den sterke veksten i utlån til næringslivet fortsatte, 20 prosent siste år. Veksten i innskudd fra kunder var 15 prosent i 2007, noe høyere enn veksten i utlån. For bankene samlet utgjorde innskudd i forhold til utlån 64 prosent ved utgangen av 2007, en svak økning i løpet av året. Bankenes totale langsiktige finansiering (herunder kundeinnskudd, obligasjonslån med mer enn ett års løpetid og egenkapital) ble noe redusert i siste halvdel av 2007, hovedsakelig på grunn av uroen i markedene. Selv om norske banker har fått økte

finansieringskostnader på pengemarkedsfinansieringen, har høy innskuddsdekning redusert effekten av dette på resultatene. Volumet av misligholdte engasjementer sank med 9 prosent i 2007, og utgjorde 0,5 prosent av brutto utlån.

Seks større banker benyttet interne modeller (IRB) i det nye kapitaldekningsregelverket (Basel II) for beregning av minstekrav til kapital i 2007. I perioden 2007-2009 skal IRB-bankene ha ansvarlig kapital som minst tilsvarer hhv. 95, 90 og 80 prosent av minstekravet for kapital etter Basel I-regelverket. Sammenlignet med kjernekapitaldekningen beregnet etter Basel I-regelverket ved utgangen av 2006, var det økning i kjernekapitaldekningen for en av bankene og reduksjon i fem. For banker som benyttet overgangsreglene i 2007, og beregnet kapitaldekningen etter Basel I, falt kjernekapitaldekningen fra 13,0 prosent ved utgangen av 2006 til 12,1 prosent ved utgangen av 2007.

Finansieringsselskapenes resultat av ordinær drift før skatt var på 1,8 mrd. kroner mot 1,6 mrd. kroner i 2006. I forhold til GFK ble resultatet redusert med 0,13 prosentpoeng. Netto renteinntekter økte svakt i forhold til forvaltningskapitalen. Tap på utlån var 263 mill. kroner, eller 0,26 prosent av GFK. Egenkapitalavkastningen var 16 prosent. Misligholdte engasjementer økte med nesten 20 prosent siste år, noe som tilsier at tapene kan øke i tiden fremover. Veksten i utlån til kunder var 20 prosent siste året, noe høyere vekst enn ved utgangen av 2006. For selskaper som driver med forbruksfinansiering var veksten i utlån 19 prosent.

Kredittforetakenes resultat av ordinær drift var 0,7 mrd. kroner, 0,2 mrd. kroner svakere enn i 2006. I forhold til GFK var det en nedgang i resultatet på 0,09 prosentpoeng til 0,14 prosent. Egenkapitalavkastningen falt til 4 prosent. Resultatene var sterkt påvirket av negativt resultat i Eksportfinans. Kredittforetakenes utlån økte med nær 50 prosent siste 12 måneder, som skyldes porteføljeoverføringer fra banker til kredittforetak i perioden. Utlånsveksten korrigert for disse overføringene var betydelig lavere, 17 prosent.

For **livsforsikringsselskapene** bidro uroen i finansmarkedene høsten 2007 til reduksjon i selskapenes finansinntekter og nedgang i kursreguleringsfondet. Bokført resultat var 23 mrd. kroner i 2007, en økning på 3,5 mrd. kroner sammenlignet med 2006. Oppskrivning av eiendomsverdier i 2007 bidro til bedring i resultatet. De største livsforsikringsselskapene foretok avsetninger på 12 mrd. kroner i slutten av 2007 for å møte forpliktelser knyttet til økt levealder ("langt liv"). Økt kredittrisikopåslag på foretaksobligasjoner generelt bidro til noe kurstap på obligasjonsporteføljene. Kursreguleringsfondet ble redusert med 7,2 mrd. kroner i 2007, og verdijustert resultat ble 16,2 mrd. kroner. I 2006 økte kursreguleringsfondet med 6,8 mrd. kroner og verdijustert resultat var 26,8 mrd. kroner. Verdijustert avkastning, som kun viser avkastningen på finansielle eiendeler, ble 7,7 prosent, tilnærmet uendret sammenlignet med 2006.

Aksjebeholdningen som andel av balansen var 23,4 prosent ved utgangen av 2007, ned 4 prosentpoeng sammenlignet med utgangen av 2006. Som følge av fall i aksjemarkedene i begynnelsen av 2008 foretok flere av livsforsikringsselskapene nedsalg av aksjer i januar. Sertifikater og obligasjoner holdt som omløpsmidler utgjorde 25,4 prosent og obligasjoner "holdt til forfall" utgjorde 24,5 prosent ved utgangen av 2007.

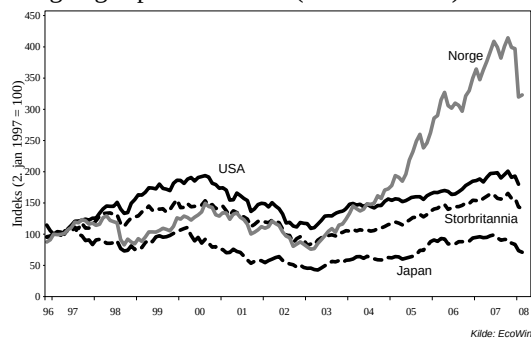
Samlet hadde livsforsikringsselskapene en bufferkapital på 49,6 mrd. kroner ved utgangen av 2007, en reduksjon på 3,8 mrd. kroner i hovedsak som følge av reduksjonen i kursreguleringsfondet. I prosent av forvaltningskapitalen utgjorde bufferkapitalen 6,7 prosent.

Mens bufferkapital som støtpute for selskapenes markedsrisiko har blitt redusert, har selskapenes evne til å møte fremtidige forpliktelser knyttet til økt levealder blitt styrket.

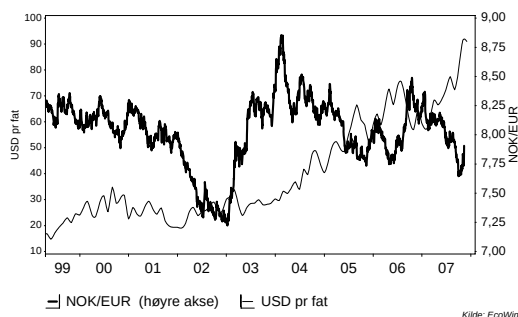
De største **private og kommunale pensjonskassene**, som utgjorde 80 prosent av pensjonskassenes samlede forvaltningskapital, hadde en verdijustert kapitalavkastning på 5,8 prosent mot 10,8 prosent i 2006. Avkastningen var 6,2 prosent i de private pensjonskassene og 4,8 prosent i de kommunale pensjonskassene. Pensjonskassene har høyere andel aksjer enn livsforsikringsselskapene, og en svakere utvikling i aksjemarkedene i 2007 enn i 2006 ga et større fall i kapitalavkastningen. Pensjonskassenes bufferkapital var 17,5 mrd. kroner som tilsvarte 13 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 2007. Dette er et betydelig høyere nivå enn for livsforsikringsselskapene.

Resultat av ordinær drift i **skadeforsikringsselskapene** (uten captive-selskapene) var 3,2 mrd. kroner, en reduksjon på 0,7 mrd. kroner sammenlignet med 2006. Lavere resultat skyldes i hovedsak reduksjon i netto finansinntektene. Premieinntektene økte med kun tre prosent sammenlignet med 2006, mens skadeutbetalingene økte med 8 prosent. Høyere vekst i skadeutbetalinger enn i premieinntekter førte til økning i combined ratio (skadeutbetalinger og kostnader i prosent av premieinntekter) fra 94 prosent i 2006 til 96 prosent i 2007. Den svake veksten i premieinntektene indikerer at premieinntektene reelt sett gikk ned i forhold til verdien av de forsikrede objektene, som biler og boliger, og kan dermed være uttrykk for virksom konkurranse i skadeforsikringsmarkedet.

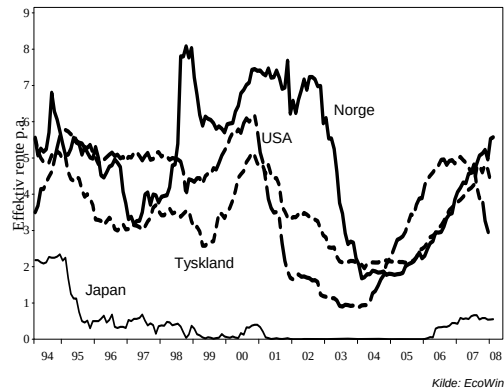
Figur 2.1: Aksjeindekser USA, Storbritannia, Norge og Japan. Indeksert (02.01.97=100)

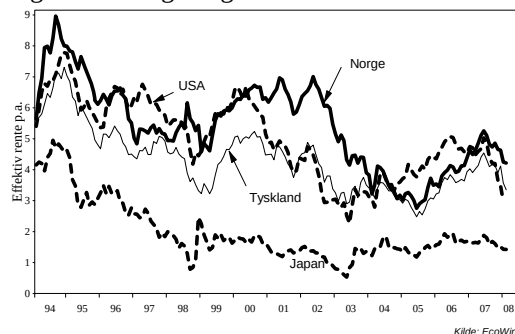
Figur 2.2: Oljepris og kroner pr. euro

Figur 2.3: Kortsiktig rentenivå

Figur 2.4: Langsiktig rentenivå

2. MAKROØKONOMISK BAKGRUNN

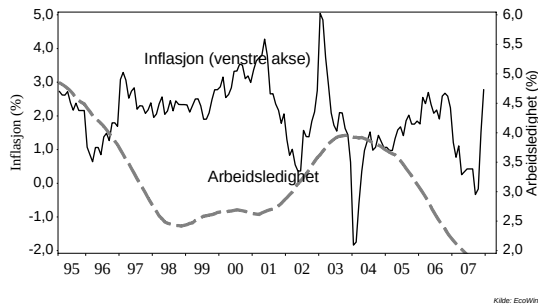
Verdiene i aksjemarkedene økte i løpet av 2007, men oppgangen var betydelig svakere enn i 2006. Aksjemarkedene var preget av uroen som ble utløst av krisen i det amerikanske markedet for subprime boliglån. MS Verdensindeksen steg i 2007 med 2,8 prosent. Aksjekursene i eurosonen økte med 5,3 prosent, og S&P 500-indeksen i USA steg med 3,5 prosent i samme periode. Hovedindeksen på Oslo Børs økte også i 2007 mer enn de store referanseindeksene, med oppgang på 11,5 prosent for året sett under ett. I januar i år falt børsene kraftig som følge av resesjonsfare i USA. MS Verdensindeksen falt fra årsskiftet til 7. februar med 10,7 prosent. S&P 500 i USA og hovedindeksen på Oslo Børs gikk ned henholdsvis 9,0 og 18,7 prosent i samme periode.

Etter å ha nådd et bunnpunkt på rundt 50 dollar pr. fat i januar, som følge av den milde vinteren, økte oljeprisen gjennom 2007. Ved utgangen av året var oljeprisen knappe 95 dollar pr. fat. I begynnelsen av januar endte den i underkant av 100 dollar, men har falt noe tilbake og lå pr. 7. februar på om lag 90 dollar pr. fat. Økningen i oljeprisen kan forklares med svakere dollar, økt etterspørsel fra de store vekstlandene og politisk uro i flere produsentland.

Verdensøkonomien preges av lav vekst i USA og fortsatt høy vekst i landene utenom OECD-området. Særlig de asiatiske landene har kraftig økonomisk vekst, men høye råvarepriser har ført til at også land i Afrika og Latin-Amerika vokser sterkt. I Kina var BNP-veksten 11,4 prosent i 2007. Inflasjonspresset internasjonalt har imidlertid økt, hovedsakelig drevet av økende energi og matpriser. Foreløpige nasjonalregnskapstall for USA viser vekst i BNP på 0,6 prosent i fjerde kvartal regnet som årlig rate, ned fra 4,9 prosent i tredje kvartal. Nedgang i lager- og boliginvesteringer og lavere eksportvekst bidro til lavere vekst.

Uroen i kredittmarkedene bidro til at sentralbanken i USA senket signalrenten tre ganger med til sammen 1 prosentpoeng høsten 2007. I januar 2008 ble renten satt ned to ganger med henholdsvis 0,75 og 0,5 prosentpoeng til 3 prosent som følge av uro i markedene. Den europeiske sentralbanken hevet renten to ganger første halvår 2007, senest til 4,0 prosent i juni. Etter tre rentehevinger i 2007 senket Bank of England renten til 5,5 prosent i desember samme år. I februar 2008 ble renten senket ytterligere 0,25 prosentpoeng. Norges Bank økte renten syv ganger i 2007, senest i desember til 5,25 prosent. Finansuroen har påvirket interbankmarkedene i form av økt spread mellom pengemarkedsrenter og statspapirer. Renten på 10-årige statsobligasjoner i USA sank gjennom 2007 fra 4,7 prosent i begynnelsen av januar og til 4,07 prosent ved utgangen av 2007. Tilsvarende renter i euroområdet og Norge økte med hhv 39 og 33 punkter i perioden, til 4,35 og 4,69 prosent.

Figur 2.5: Inflasjon (KPI) og arbeidsledighet

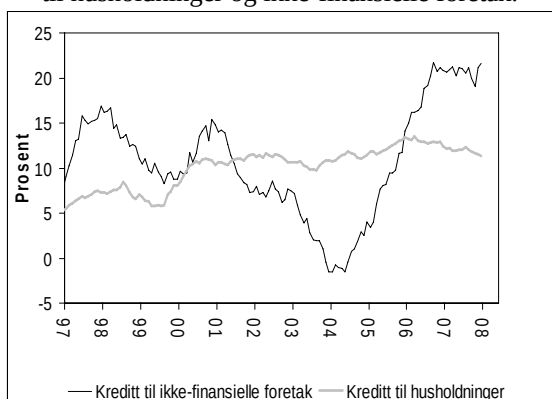

Figur 2.6: Boligpriser: 12-månedersvekst

Kilde: NEF, EFF, ECON Pöyry og Finn.no

Figur 2.7: Vekst i innenlandsk kreditt til husholdninger og ikke-finansielle foretak.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tall fra kvartalsvis nasjonalregnskap viser at den sterke veksten i norsk økonomi i første halvår 2007 fortsatte inn i tredje kvartal. BNP for Fastlands-Norge økte med nær 2 fra andre til tredje kvartal mens veksten i BNP var 1,4 prosent. Det var spesielt sterk vekst i kraftnæringen, som utgjorde om lag en fjerdedel av den totale veksten i BNP. Det var også sterk vekst i varehandelen og de fleste tjenesteytende næringene. Statistisk sentralbyrå anslår en vekst i BNP Fastlands-Norge i 2007 på 5,7 prosent.

Konjunkturbarometeret for industrien viser at samlet produksjonsvolum avtok noe i 4. kvartal 2007, etter å ha steget i de tre første kvartalene. Mangel på kvalifisert arbeidskraft og svakere utvikling i eksportmarkedene grunnet styrking av kronekursen, medvirket trolig til dette. Ordretilgangen er imidlertid fortsatt god og høyere enn på tilsvarende tidspunkt i 2006. Gjennomsnittlig kapasitetsutnyttelse lå tilnærmet uendret fra tredje kvartal 2007 på 85 prosent, et høyt nivå historisk sett.

Temperaturen i arbeidsmarkedet var høy i 2007, med stadig synkende arbeidsledighet. Tall fra NAV viser at antall helt arbeidsledige økte svakt fra desember 2007 til januar 2008, til 44 700 personer. Dette var en nedgang på 11 200 sammenlignet med samme måned i 2007, og tilsvarer 1,8 prosent av arbeidsstyrken. Ifølge Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) utgjorde arbeidsledigheten 2,5 prosent av arbeidsstyrken i november 2007.

Konsumprisindeksen (KPI) steg med 0,8 prosent fra 2006 til 2007. Prisveksten ble dempet blant annet av prisutviklingen på klær og elektrisitet. Prisen på elektrisitet falt de åtte første månedene i 2007, etter svært høyt prisnivå i 2006. Årsveksten for konsumprisindeksen justert for avgifter og uten energivarer (KPI-JAE) var på 1,4 prosent i 2007.

Tall fra Norges Eiendomsmeglerforbund (NEF) viser at boligprisene justert for sesongvariasjoner sank med 0,4 prosent fra desember til januar 2008. Dette var syvende måned på rad med negativ prisvekst. Sammenlignet med januar 2007 var veksten 0,3 prosent, den laveste årsveksten siden august 2003. Beregninger fra NEF viser at boligprisene var 211 prosent høyere enn forrige bunnår (1992) og 77 prosent høyere enn forrige toppår (1987) justert for inflasjon.

Temperaturen i kredittmarkedet er fortsatt høy. Tolv månedersveksten for innenlandsk kreditt til husholdninger, foretak og kommuner (K2) var 14,5 prosent ved utgangen av desember 2007. Årsveksten i kreditt til husholdningene var 11,3 prosent, og tilsvarende kredittvekst for ikke-finansielle foretak var hele 21,6 prosent. Publikums samlede bruttogjeld (K3) økte med 13,9 prosent fra oktober 2006 til oktober 2007. Veksten i kreditt fra utlandet til Fastlands-Norge avtok i kjølvannet av finansuroen, og var på 12-månedersbasis 7,9 prosent i oktober.

3. STRUKTUREN I FINANSMARKEDET

Større strukturendringer i 2007

Kredittilsynet har vedtatt å tilrå Finansdepartementet at **Storebrandkonsernet** får tillatelse til kjøp av **SPP Guppen** fra Svenska Handelsbanken AB. Det ble imidlertid foreslått overfor Finansdepartementet at det skulle settes enkelte vilkår for oppkjøpet. Finansdepartementet ga 16. november Storebrand tillatelse til kjøp av SPP, og det ble satt vilkår for oppkjøpet.

DnB NOR Banks tilbud om kjøp av samtlige aksjer i **SalusAnsvar** ble godkjent av svenske myndigheter i oktober. Selskapet er distributør av livs- og pensjonsforsikring, skadeforsikring og bankprodukter til medlemmer av foreninger og fagforbund. I tredje kvartal 2007 har DnB NOR har inngått avtale om kjøp av **SkandiaBanken Bilfinans**. I første kvartal gjorde DnB NOR Finans en avtale om kjøp av **SEBs leasingportefølje** innen forhandlerbasert bilfinansiering.

Kredittilsynet har i brev til Finansdepartementet 27. august 2007 tilrådd at **Frende Holding AS** blir gitt konsesjon til å etablere skadeforsikringsselskapet **Frende Skadeforsikring AS** og livsforsikringsselskapet **Frende Livsforsikring AS**. Frende Holding AS skal eies av fire sparebanker med følgende eierfordeling: Sparebanken Vest 49,99 %, Fana Sparebank 14,01 %, Helgeland Sparebank 10,00 % og Sparebanken Øst 26,00 %. Frende Skadeforsikring AS skal drive skadeforsikringsvirksomhet innen alle klasser med unntak av kredittforsikring og kausjonsforsikring. Frende Livsforsikring AS skal drive alminnelig livsforsikringsvirksomhet.

I forbindelse med at den nye verdipapirhandelloven trådte i kraft 1. november har Kredittilsynet gitt mange nye konsesjoner. 59 verdipapirforetak har fått konsesjon, hvor 47 foretak fikk konsesjon i andre halvår 2007 og ett hittil i 2008.

Med virkning fra 30. juni i år endret **Vesta** navn til **TrygVesta** i Norge. Samtidig ble selskapet omdannet til filial i det nordiske TrygVesta-konsernet.

Finansdepartementet ga 18. september 2007 **Bank Norwegian AS** tillatelse til å drive virksomhet som forretningsbank. Bank Norwegian skal drive ordinær bankvirksomhet og tilby tradisjonelle banktjenester rettet mot personmarkedet. Bank Norwegian sine produkt vil bli distribuerte via Internett.

Finansdepartementet ga 1. november 2007 **Pareto Privat AS** tillatelse til å drive virksomhet som forretningsbank. Pareto Privat AS er eiet av blant annet Pareto AS. Banken vil ha sitt hovedkontor i Oslo, og vil rette sin virksomhet mot større privatkunder og deres selskaper. Banken vil ha et særlig fokus på verdipapir- og prosjektfinansiering, samt formidling av spare- og investeringsprodukter.

Kaupthing Bank opprettet filial i Norge med virksomhet fra 1. august 2007.

Fokus Bank ble filial av **Danske Bank** med virkning fra 1. april 2007

Ankenes Sparebank og **Narvik Sparebank** fusjonerte med virkning fra 1. mars 2007. Nytt navn blir **Sparebanken Narvik**.

DnB NOR har søkt om å få etablere skadeforsikringsselskap. **Bank Midtgard** har søkt om konsesjon til å etablere forretningsbank.

Strukturen i det norske finansmarkedet

Ved utgangen av 2007 var forvaltet kapital i det største finanskonsernet i Norge DnB NOR 1 638 mrd. kroner. Forvaltningskapitalen i DnB NOR utgjorde om lag en tredjedel av total forvaltet kapital i banker, finansieringsforetak, verdipapirfond og forsikring. Med unntak av skadeforsikring, har DnB NOR virksomhet innen alle bransjer, og er den største aktøren innen bankvirksomhet, livsforsikring, verdipapirforvaltning og blant finansieringsselskapene. DnB NOR har søkt Kredittilsynet om etablering av skadeforsikringsselskap.

Svenske finanskonsernet Nordea er representert i Norge gjennom datterbanken, Nordea Bank Norge som har datterselskapene Norgeskreditt og Nordea Finans. Samlet er Nordea den nest største finansgrupperingen i Norge med en markedsandel på 11 prosent i finansmarkedet. Sparebank 1-alliansen med 22 banker og Terra-gruppen med 78 banker har markedsandeler på hhv. 9 og 3 prosent.

Tabell 3.1. Strukturen i det norske finansmarkedet målt i prosent av forvaltningskapital

Prosent	Bank	Finansierings-selskap	Kreditt-foretak	Verdipapir-fond	Skade-forsikring	Livs-forsikring	Sum konsern
DnB NOR	37	25	15	25	0	31	31
Nordea	14	8	4	7	0	6	10
Sparebank 1-alliansen	12	6	3	9	6	3	9
Storebrand	1	0	0	10	1	26	5
Terra-gruppen	5	1	2	1	1	0	3
Sum finansgrupper	69	40	23	52	8	66	59
Øvrige selskaper	31	60	77	48	92	34	41
Totalt marked	100	100	100	66	100	100	100

De utenlandske aktørene har betydelig markedsandeler i det norske finansmarkedet, både gjennom etableringer av filialer og datterselskaper. Utenlandsandelen er særlig høy blant finansieringsselskapene, i hovedsak som følge av det betydelig antall utenlandske aktører som har etablert virksomhet i Norge. I skadeforsikringsmarkedet er det særlig det svenske skadeforsikringsselskapet If og det danske selskapet Tryg -Vesta som har en betydelig markedsandel. I bankmarkedet har de utlandske aktørene de siste årene vært svært ekspansive i utlånsmarkedet, og økt markedsandelen gjennom sterk utlånsvekst.

Tabell 3.2. Utenlandskeide datterselskaper og filialers markedsandeler i det norske finansmarkedet målt i forvaltningskapital

Prosent	Bank	Finansierings-selskap	Kreditt-foretak	Skade-forsikring	Livs-forsikring
Utenlandskeide datterselskaper	17	46	8	2	6
Utenlandskeide filialer	17	20	1	31	1
Sum utenlandskeide	34	66	9	34	7
Norskeide institusjoner	66	34	91	66	93

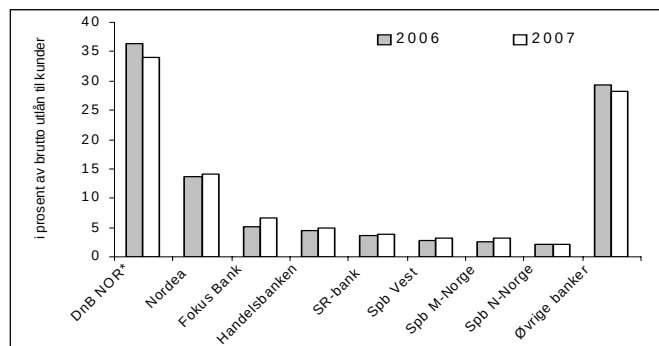
Strukturen i de ulike bransjer i det norske finansmarkedet

Banker

I utlånsmarkedet står DnB NOR for 34 prosent av utlånene til kunder, en nedgang på 2 prosentpoeng i forhold til samme periode i fjor. Det er de mellomstore bankene som har tatt markedsandeler fra DnB NOR det siste året. De største utenlandske filialene i Norge, Fokus Bank og Handelsbanken, og den utenlandskeide datterbanken Nordea Bank Norge har økt

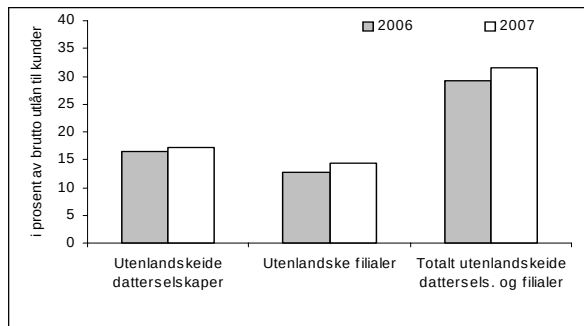
markedsandelen noe sammenlignet med i fjor. Samlet har utenlandskeide datterselskaper og utenlandske filialer økt andelen i utlånsmarkedet med i overkant av 2 prosentpoeng siste år.

Figur 3.1. Markedsandeler målt i brutto utlån til kunder

*Inkludert Nordlandsbanken

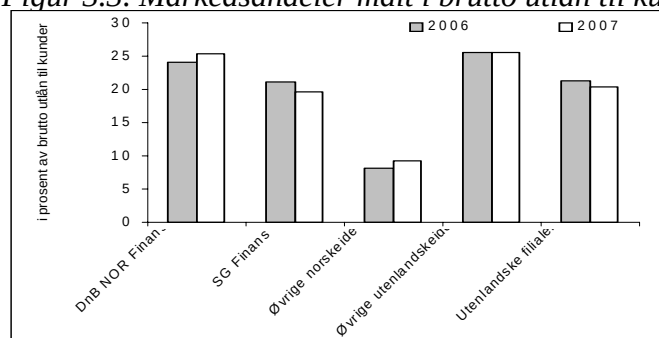
Figur 3.2. Utenlandske aktørers markedsandeler målt i brutto utlån til kunder

Finansieringsselskaper

DnB NOR Finans, datterselskap i DnB NOR konsernet, og SG Finans AS, heleid datterselskap av Société Générale Group, er de største finansieringsselskapene målt i brutto utlån til kunder. Det er i tillegg 13 øvrige norskeide finansieringsselskaper, 15 utenlandskeide datterselskaper og 21 utenlandske filialer blant finansieringsselskapene i Norge. Mens øvrige utenlandske aktørene, filialer og datterselskaper, har til sammen en markedsandel målt i brutto utlån til kunder på om lag 45 prosent, er markedsandelen til øvrige norskeide kun 9 prosent.

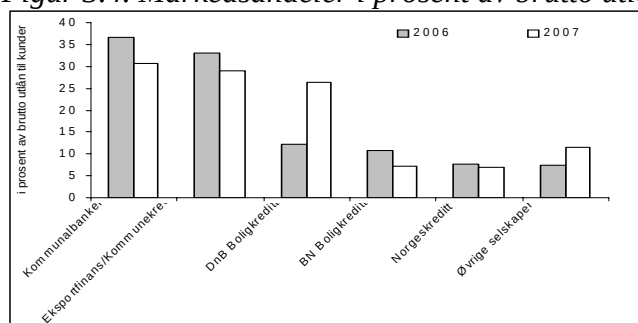
Figur 3.3. Markedsandeler målt i brutto utlån til kunder

Kredittforetak

Det er totalt 11 kredittforetak i det norske markedet, hvor av 7 selskaper tilbyr i hovedsak bolig- og næringslån. Det er kun etablert en utenlandsk filial. Kommunalbanken og Eksportfinans/Kommunekreditt som eies av Eksportfinans utgjør størst del av markedet målt i forvaltningskapital. Flere banker har etablert boligkredittforetak, og det har det siste året har det vært betydelig overføringer av boliglån fra bank til kredittforetak.

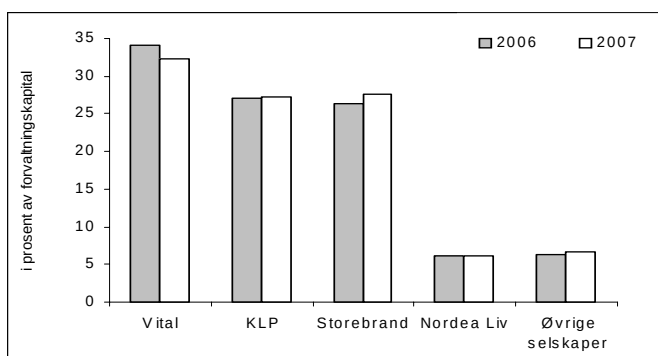
Figur 3.4. Markedsandeler i prosent av brutto utlån

Livsforsikringsselskaper

Det er ti norske livsforsikringsselskaper i det norske markedet, hvorav de tre største, Vital Forsikring, Storebrand Livsforsikring og KLP har 84 prosent av samlet forvaltningskapital. Nordea Liv, som er et utenlandskeid livsforsikringsselskap, hadde en markedsandel på 6 prosent ved utgangen av 2007. Utenlandske filialer hadde kun en prosent markedsandel i det norske livsforsikringsmarkedet på samme tidspunkt.

Figur 3.5 Markedsandeler målt i prosent av forvaltningskapital

Figur 3.6 Markedsandel målt i prosent av brutto premieinntekter

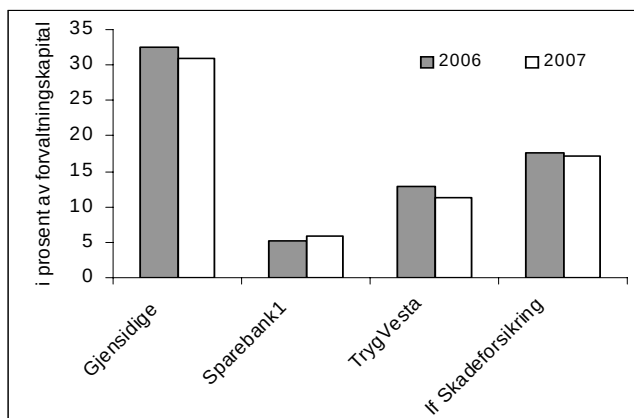

Skadeforsikringsselskaper

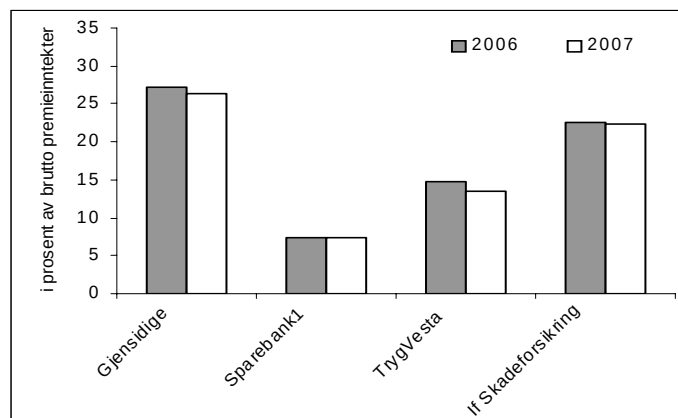
I skadeforsikringsmarkedet er det over 50 aktører som tilbyr skadeforsikring. Hoveddelen av de små skadeforsikringsselskapene er sjøforsikringsselskaper og captives.

De fire største aktørene, Gjensidige Forsikring, If, Tryg Vesta og Sparebank 1 Skadeforsikring hadde samlet en markedsandel i prosent av forvaltningskapitalen på 65 prosent ved av 2007. I prosent av forfalt brutto premieinntekter var markedsandelen nær 70 prosent for de fire største selskapene på samme tidspunkt. Av øvrige selskaper i skadeforsikringsmarkedet er Captives den største gruppen med om lag 14 prosent av forvaltningskapitalen.

Figur 3.7 Markedsandeler målt i prosent av forvaltningskapital

Figur 3.8 Markedsandel målt i prosent av brutto premieinntekter

4. BANKER

- Nettorenten under press, men nedgangen stanset i andre halvår
- Netto kurstap på obligasjoner som følge av markedsuren
- Svært lave utlånstap, men tilbakeføringene av tidligere tap reduseres

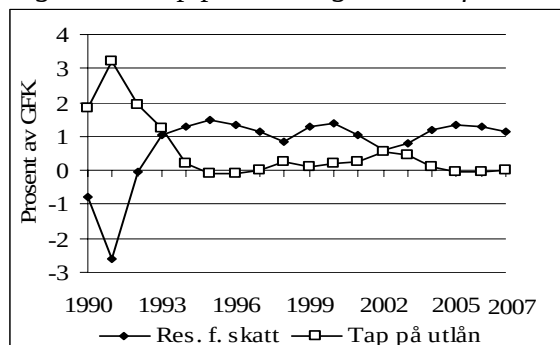
Kapittelet tar for seg utviklingen i alle banker som er norske juridiske enheter, dvs. at utenlandsk eide datterbanker er inkludert i tallene. Det gis i tillegg en kort presentasjon av utviklingen i utenlandske bankfilialer i Norge. Tallene er foreløpige, og gjelder morbank. Vekstrater er 12-måneders, dersom ikke annet er oppgitt. Når resultatposter sees i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK), eller utlån, er prosentsatsene annualisert om ikke annet er oppgitt.

Resultat

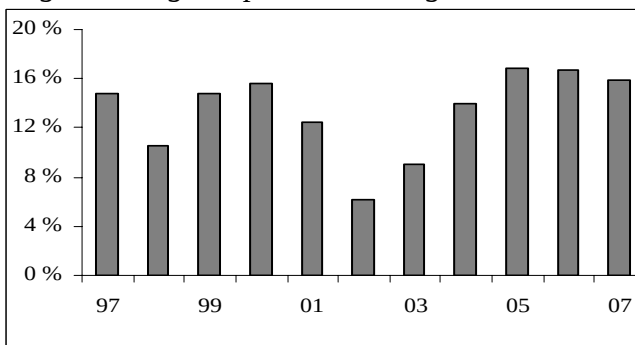
Banker som utgjør omlag 90 prosent av samlet forvaltningskapital for norske banker har avlagt regnskap etter IFRS/forenklet IFRS for 2007. Nær samtlige av de mindre bankene benyttet derimot fremdeles NGAAP. De ulike regnskapsreglene kompliserer en direkte aggregering av bankenes resultater, men i tabell 4.1 presenteres samlet resultat på hovedposter. Banker som har endret regnskapspraksis fra NGAAP til IFRS er pliktige til å omarbeide regnskapet for tilsvarende periode i 2006, slik at tallene for 2006 og 2007 er sammenlignbare.

Norske banker oppnådde et godt resultat før skatt i 2007, på tross av at det var en nedgang fra året før målt i forhold til GFK. Nedgangen skyldtes i hovedsak reduserte netto kursgevinster på verdipapirer, og at bankene samlet ikke lenger kunne netto inntektsføre tidligere tap på utlån. Presset på bankenes viktigste inntektskilde, netto renteinntekter, var fortsatt betydelig men marginpresset avtok noe mot slutten av året.

Figur 4.1 Tap på utlån og resultat før skatt

Figur 4.2 Egenkapitalavkastning

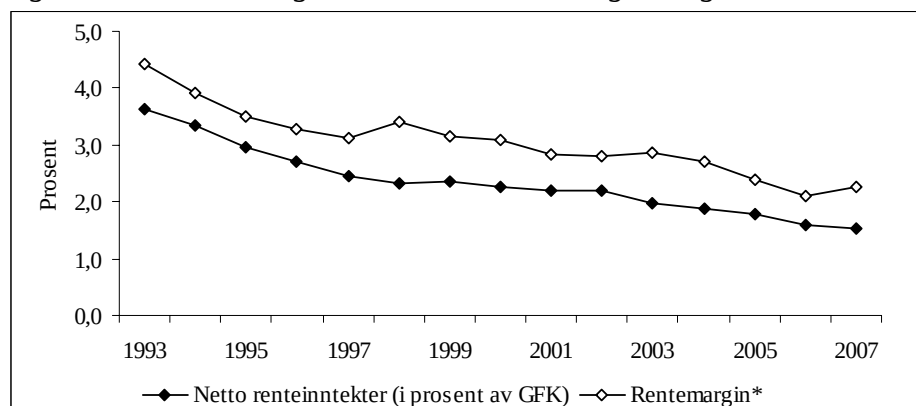
Bankenes totale *netto renteinntekter* var 13 prosent høyere enn 2006. Fortsatt sterk volumvekst og sterk konkurranse bidro derimot til at nettorenten sank ytterligere i forhold til gjennomsnittlig forvaltningskapital (GFK), fra 1,59 til 1,53 prosent. Utlånsmarginene er fremdeles lave, historisk sett, til tross for at rentehevingene mot slutten av året bidro til at utlånsmarginene økte noe. Andre inntekter var 6 prosent *lavere* enn ett år tidligere. Det var her særlig netto kursgevinster på verdipapirer som utviklet seg negativt. Bankene regnskapsførte netto kurstap på rentepapirer på nær 0,8 mrd. kroner, i hovedsak som følge av betydelige kurstap på utenlandske papirer. Totalt hadde bankene netto kurstap (i all hovedsak urealisert) på om lag 1,5 mrd. kroner på plasseringer i utenlandske rentepapirer i 2007, hvorav 0,7 mrd. kroner i fjerde kvartal isolert.

Driftskostnadene steg med 8 prosent fra året før, noe som var vesentlig mindre enn veksten i forvaltningskapital. Høyest vekst var det i lønnskostnader, som steg med 10 prosent, mens administrasjonskostnadene steg med 8 prosent. Etter betydelig netto tilbakeføringer ett år tidligere hadde bankene samlet marginalt netto tap på utlån i 2007. Betydelige salgsgevinster på eiendom bidro sterkt til å bedre resultatet for bankene samlet. Bankenes resultat før skatt var 4 prosent høyere enn ett år tidligere, men dette ga en reduksjon i forhold til GFK fra 1,29 til 1,15 prosent. Egenkapitalavkastningen sank fra 16,7 til 16,0 prosent.

Tabell 4.1 Resultat for samtlige norske banker

	2007		2006	
	Mill. kr.	i % GFK	Mill. kr.	i % GFK
Netto renteinntekter	37 977	1,53	33 678	1,59
Andre inntekter	17 308	0,70	18 495	0,88
herav netto kursgev. oml.midler/fin.eiendeler vurdert til virkelig verd	3 517	0,14	5 480	0,26
Andre kostnader	28 476	1,15	26 365	1,25
herav lønn og personalkostnader	15 197	0,61	13 853	0,66
Resultat før tap på utlån	26 808	1,08	25 809	1,22
Bokførte tap på utlån	33	0,00	-1 410	-0,07
Gev/tap verdipapirer lang sikt	1	0,00	26	0,00
Verdifall på ikke fin.ei. og ei. ikke vurdert til virkelig verdi	-1 691	-0,07	-41	0,00
Resultat før skatt	28 467	1,15	27 286	1,29
Skattekostnad	7 136	0,29	6 744	0,32
Resultat etter skatt	21 331	0,86	20 541	0,97
Egenkapitalavkastning	16,0		16,7	

Figur 4.3 Utviklingen i bankenes rentemarginer og netto renteinntekter

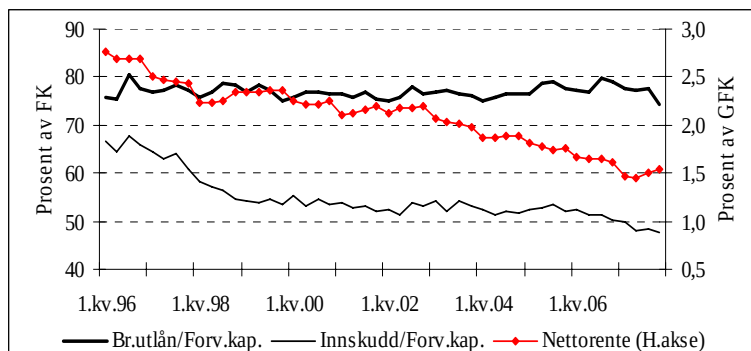

*rentemarginer ved utgangen av 4. kvartal

Økningen i rentenetto (i kroner) fra 2006 til 2007, på 4,3 mrd. kroner, er et resultat av en negativ prisseffekt og en positiv volumeffekt. En tilnærming, basert på beregnede marginer på kundeutlån og innskudd, indikerer en prisseffekt siste år på -0,7 mrd. kroner, mens volumveksten ga et positivt bidrag på 5 mrd. kroner

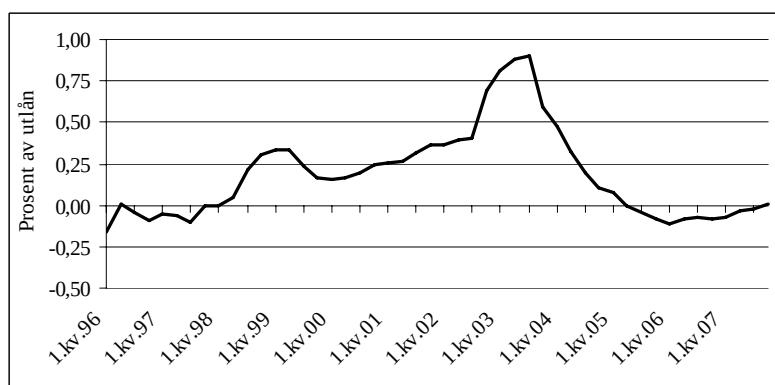
I figur 4.4 vises utviklingen siden 1996 for netto renteinntekter i forhold til GFK, samt utlån til, og innskudd fra, kunder som andel av forvaltningskapitalen. Det fremgår at nettorenten har sunket jevnt i hele perioden, men har økt svakt de to siste kvartaler. I første del av perioden sank innskuddsdekningen betydelig. Dette førte til at finansieringen ble dekket av dyrere innlån, noe som bidro til å presse nettorenten. De siste 6 årene har både innskudd og utlån vært mer stabil som andel av bankenes forvaltningskapital. Synkende rentemarginer er dermed hovedforklaringen på nedgangen i nettorente i forhold til GFK siden årtusenskiftet.

Figur 4.4 Netto renteinntekter – Kundeutlån og innskudd

Den svært gunstige tapssituasjonen de siste fire årene har vært en viktig forklaringsfaktor til de gode resultatene for norske banker i disse årene.

Figur 4.5 12 måneders glidende tap (prosent av gj.snittlige brutto utlån til kunder)

Som for resultatposter er det ikke uproblematisk å slå sammen balanseposter for IFRS-banker og banker som følger NGAAP, som følge av at ulike verddivurderingsprinsipper for balansepostene benyttes i de to regnskapsregelverkene. Når det gjelder finansielle instrumenter vurdert til virkelig verdi vil endringen i balanseført verdi inkludere effekten av endrede markedspriser i tillegg til endring i volum som følge av engasjementer/plasseringer som kommer til, eller går ut, i løpet av perioden.

Brutto utlån til kunder var 10,2 prosent høyere enn ett år tidligere. IFRS banker har adgang til å verdsette utlån til virkelig verdi, noe som i hovedsak vil gjelde bankens fastrenteportefølje. Andelen utlån vurdert til virkelig verdi utgjorde 9 prosent av bankenes totale utlånsportefølje ved utgangen av 2007.

Som en følge av at regelverket for obligasjoner med fortrinnsrett er på plass vil stadig større deler av bankenes boliglånsportefølje bli flyttet over til egne kredittforetak. Inkluderes disse kredittforetakene i bankenes utlånsvolum var veksten 14,6 prosent siste år.

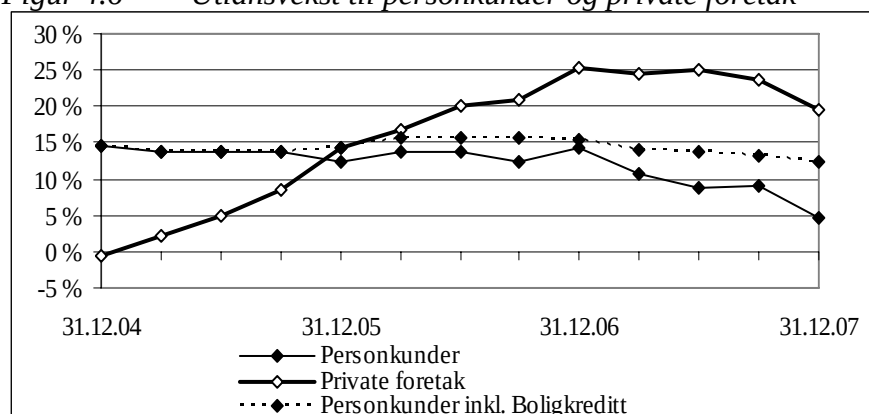
Tabell 4.2 Balanseposter for samtlige norske banker

	31.12.07	31.12.06	
	Mill.kr.	Mill.kr.	vekst i %
Forvaltningskapital	2 640 899	2 324 729	13,6
Brutto utlån til kunder	1 982 926	1 797 392	10,3
..herav brutto utlån vurdert til amortisert kost	1 796 718	1 628 127	10,4
Tapsnedskrivninger på utlån vurdert til amortisert kost	6 765	8 137	-16,9
herav individ. tapsnedskr.	3 677	4 676	-21,4
herav gruppenedskrivning	3 088	3 461	-10,8
..herav brutto utlån vurdert til virkelig verdi	186 208	169 266	10,0
Justering av virkelig verdi som følge av markedsrisiko	-529	-211	
Justering av virkelig verdi som følge av kredittrisiko	-1	0	
Innskudd fra kunder	1 272 734	1 110 423	14,6
Gjeld ved utst. av verdipapirer	615 691	565 280	8,9
Brutto misligholdte lån	9 711	10 556	-8,0
Netto misligholdte lån	7 137	7 518	-5,1
Tapsnedskr. i % av brutto utlån vurdert til amortisert kost	0,4	0,5	
Gruppenedskr. i % av br. utlån vurdert til amortisert kost	0,2	0,2	
Brutto misligh. lån i % av totale brutto utlån	0,5	0,6	
Netto misligh. lån i % av netto utlån	0,4	0,4	
Innskuddsdekning	64,2 %	61,8 %	

Overføringene av utlån fra banker til boligkredittforetak påvirker først og fremst bankens vekstrate til personkunder. Ved utgangen av året var veksten i utlån fra banker til personkunder 4,6 prosent, jf. figur 4.6. Inkluderes de tre boligkredittforetakene var veksten 12,3 prosent. Veksten (inkludert boligkredittforetakene) har gått ned med 3 prosentpoeng det siste året.

Bankenes utlånsvekst til innenlandske private foretak var fremdeles svært høy ved utgangen av året, men hadde sunket med drøyt fire prosentpoeng i det siste kvartalet, til 19,5 prosent.

Figur 4.6 Utlånsvekst til personkunder og private foretak²

90 prosent av bankenes utlån til personkunder er lån med pant i bolig. Den siste tiden har det særlig vært en sterk vekst for rammelån med pant i bolig, i form av produkter som Boligkreditt, Fleksilån e.l. Volumet av slike lån økte fra 77 til 146 mrd. kroner siste år, og

² Personkunder: Lønnstakere, pensjonister, trygdede mv (sektor 810)

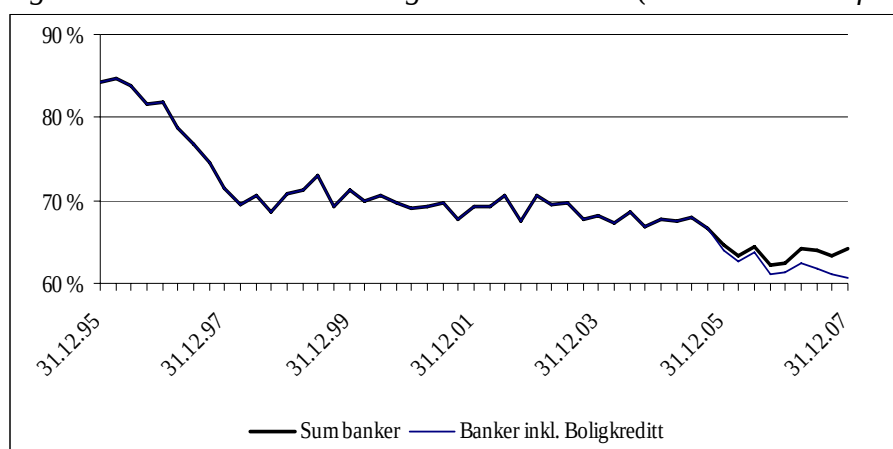
Private foretak: Private og personlige foretak/organisasjoner, personlige næringsdrivende (sektor 710-790)

utgjorde ved utgangen av kvartalet 15 prosent av boliglån (fra banker) til kundegruppen. Inkluderes også filialer av utenlandske banker økte rammelånene til om lag 200 mrd. kroner.

Omfanget av misligholdte engasjementer er fremdeles svært lavt, og var 8 prosent lavere enn ett år tidligere. I forhold til utlånsvolumet utgjorde misligholdte engasjementer kun 0,5 prosent.

Innskuddsveksten fra kunder var 14,6 prosent siste år, dvs. betydelig høyere enn utlånsveksten. Økte innskudd førte til bedring i bankenes innskuddsdekning, fra 61,7 til 64,2 prosent, noe som må ses i sammenheng med overføringen av utlån til kredittforetak. Dersom utlån i de tre boligkredittforetakene inkluderes i bankenes utlånsvolum ville innskuddsdekningen ved utgangen av 2007 vært 60,7 prosent.

Figur 4.7 Innskuddsdekning i norske banker (kundeinnskudd ift. br. utlån til kunder)³

Soliditet

Alle tall for kapitaldekning ved årsskiftet er svært foreløpige, som følge av at bankenes utbyttebeslutninger ikke er tatt, evt. ikke er endelige, ved tidspunktet for ferdigstilling av denne rapporten.

Totalt benyttet 6 banker IRB-metoden under Basel II-regelverket for beregning av kapitaldekning. I perioden 2007-2009 skal IRB-bankene ha ansvarlig kapital som minst tilsvarer h.h.v. 95, 90 og 80 prosent av minstekravet for kapital etter Basel I. Sammenlignet med kjernekapitaldekningen beregnet etter Basel I regelverket ved utgangen av 2006, var det økning i kjernekapitaldekningen for en av bankene og reduksjon i fem.

Den sterke volumveksten i banker har redusert samlet kjernekapitaldekning for banker underlagt Basel I-regelverket med 0,9 prosentpoeng siste år, til 12,1 prosent.

Filialer av utenlandske banker i Norge

Ved utgangen av 2007 var 9 utenlandske banker representert med bankfilialer i Norge. Samlet stod filialene for 17 prosent av den totale forvaltningskapitalen i banker i Norge, og for 14 prosent av totale utlån til kunder.

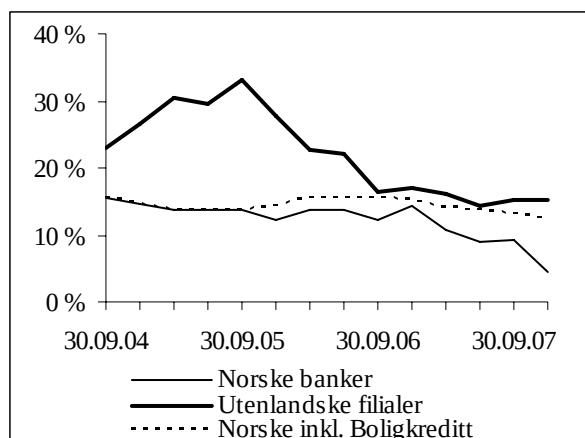
³ I figuren er ikke historiske data justert for Fokus Kreditt

Tabell 4.3 Resultat i utenlandske bankers filialer i Norge

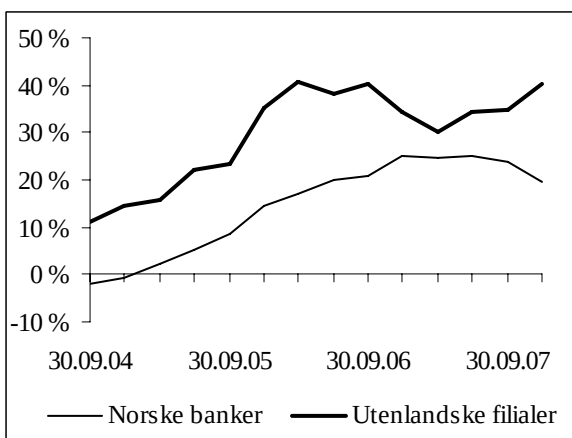
	Utenlandske bankers filialer			
	2007		2006	
	Mill.kr.	% GFK	Mill.kr.	% GFK
Netto rente	4 960	1,03	3 536	0,90
Andre inntekter	3 071	0,64	2 583	0,66
herav kursgevinster	1 007	0,21	759	0,19
Andre kostnader	4 341	0,90	3 543	0,90
herav lønn og admin.kost.	3 396	0,71	2 683	0,69
Driftsres. før tap	3 690	0,77	2 577	0,66
Bokførte tap	100	0,02	14	0,00
Gev./tap VP lang sikt, Nedskrivn.	13	0,00	0	0,00
Resultat av ord.drift f.skatt	3 603	0,75	2 563	0,65
	Vekst			
Forvaltningskapital	541 250	30,0 %	416 426	
Brutto utlån til kunder	333 770	27,4 %	261 903	
Innskudd fra kunder	164 141	21,0 %	135 638	

Utenlandske bankers filialer i Norge filialene har i lang tid hatt en betydelig høyere utlånsvekst enn de norske juridiske enhetene, for lån både til personkunder og næringslivskunder. På tross av en reduksjon i veksttakten til personkunder det siste året har filialene fremdeles høyere vekst enn norske banker til dette segmentet. Veksten til bedriftskunder økte betydelig gjennom 2007.

Figur 4.8 Utlånsvekst til personkunder

Figur 4.9 Utlånsvekst til private foretak

5. FINANSIERINGSFORETAK

5.1 Finansieringsselskaper

- Noe svakere resultat enn i 2006
- Bokførte tap på omtrent samme nivå
- Fortsatt høy utlånsvekst

Finansieringsselskapenes kjerneområder er leasing og bilfinansiering samt kortbaserte utlån og forbruksfinansiering. Det bredt sammensatte markedet innebærer store variasjoner mellom enkeltsselskaper når det gjelder resultat og balanseutvikling.

Foreløpige resultat- og balansetall omfatter 27 norske finansieringsselskaper hvorav 11 selskaper har avlagt regnskap etter IFRS. De norske selskapene som hovedsakelig driver med leasing og bilfinansiering (15 av 27) er omtalt spesielt. Utenlandske filialer i Norge og selskaper som driver med forbruksfinansiering omtales til slutt.

Resultat

Resultat av ordinær drift økte med 14,3 prosent (229 mill. kroner) sammenlignet med 2006. Det var en nedgang i resultatet på 0,13 prosentpoeng i forhold til GFK. Egenkapitalavkastningen var noe lavere enn for ett år siden.

Finansieringsselskapenes netto renteinntekter økte med 19,6 prosent fra året før. Målt i prosent av GFK var det en økning i nettorenten på 0,04 prosentpoeng. Utviklingen i nettorenten varierer imidlertid fra selskap til selskap. Isolert sett har det vært en økning i nettorenten de to siste kvartalene, etter at den falt i begynnelsen av 2007. For selskaper som hovedsakelig driver med forbruksfinansiering har det vært en nedgang i nettorenten. Utviklingen i andre inntekter var mest påvirket av en reduksjon i provisjonsinntekter. Nivået på lønns- og administrasjonskostnader viste en nedgang, mens det var en økning i avskrivninger. De bokførte tapene var på omtrent samme nivå som i 2006.

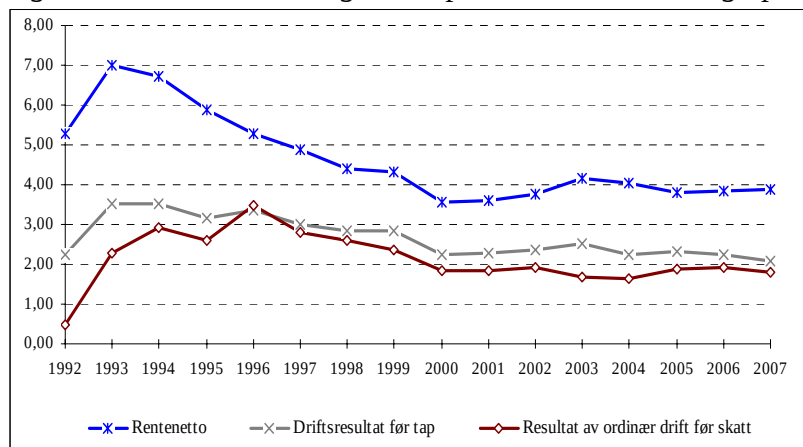
Tabell 5.1.1 Resultatposter

	2007		2006	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	Prosent av GFK
Nettorenter	3 937	3,89	3 183	3,85
Andre inntekter	842	0,83	838	1,01
herav kursgevinster	5	0,00	52	0,06
Andre kostnader	2 680	2,65	2 180	2,64
herav lønn og adm.kost.	1 075	1,06	953	1,15
Driftsresultat før tap	2 099	2,07	1 841	2,22
Bokførte tap	263	0,26	234	0,28
Resultat ordinær drift	1 836	1,81	1 607	1,94
<i>EK-avkastning*</i>	15,7		16,4	

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

For finansieringsselskapene samlet har resultatutviklingen vært stabil de siste 7 årene.

Figur 5.1.1 Finansieringsselskapenes resultatutvikling i prosent av GFK

Balanse

Finansieringsselskapenes brutto utlån til kunder økte med 19,7 prosent i 2007. Ved utgangen av 3. kvartal var årsveksten 20,9 prosent. Brutto misligholdte lån har økt med 316 mill. kroner, men nivået er omtrent det samme som for ett år siden målt i forhold til utlån. Utviklingen varierer en del mellom de ulike selskapene. Misligholdte lån ligger gjennomgående høyere enn i bankene. Tapsnedskrivninger i prosent av utlån har falt.

Tabell 5.1.2 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	31.12.2007	31.12.2006	% vekst
Forvaltningskapital	114 694	95 273	20,4
Brutto utlån til kunder	107 598	89 913	19,7
herav utlån vurdert til amortisert kost	107 476	89 787	19,7
Gjeld til kredittinstitusjoner	91 265	77 709	17,4
Innlån og gjeld til kunder	2 892	2 381	21,5
Brutto misligholdte lån	2 001	1 685	18,8
i prosent av brutto utlån	1,86	1,87	
Netto misligholdte lån	1 222	1 025	19,2
i prosent av netto utlån	1,15	1,15	
Tapsnedskrivninger	1 043	1 041	0,2
i prosent av brutto utlån vurdert til amortisert kost	0,97	1,16	

Soliditet

Basel I

24 finansieringsselskaper beregner kapitaldekningen etter Basel I-regelverket ved utgangen av 2007. For dette utvalget var kjernekapitaldekningen omtrent den samme som for ett år siden. Alle årsoppgjørdisposisjoner for 2007 er ikke gjennomført.

Tabell 5.1.3 Kapitaldekningstall Basel I for 24 finansieringsselskaper

	31.12.2007	31.12.2006
Kjernekapitaldekning	8,9 %	9,0 %
Kapitaldekning	10,2 %	10,1 %

To finansieringsselskaper beregner kapitaldekning etter standardmetoden i Basel II, mens ett selskap benytter IRB-metoden.

Leasing og bilfinansiering

Av de 27 norske finansieringsselskapene omtalt ovenfor, driver 15 selskaper i hovedsak med leasing og bilfinansiering. Disse har 90 prosent av norske finansieringsselskapers forvaltningskapital.

Tabell 5.1.4 Resultatposter

	2007		2006	
	mill. kroner	prosent av GFK	Mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	2 831	3,11	2 253	3,01
Andre inntekter	294	0,32	333	0,44
herav kursgevinster	-5	-0,01	7	0,01
Andre kostnader	1 699	1,86	1 410	1,88
herav lønn og adm.kost.	1 257	1,38	1 082	1,44
Driftsresultat før tap	1 426	1,57	1 176	1,57
Bokførte tap	160	0,18	144	0,19
Resultat ordinær drift	1 266	1,39	1 032	1,39
<i>EK-avkastning*</i>		12,0 %		11,7 %

* Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

For denne gruppen økte resultat av ordinær drift med 22,7 prosent sammenlignet med året før. Målt i prosent av GFK var resultatet det samme. Det var en økning i nivået på netto renteinntekter i 2007. Isolert sett økte nettorenten de siste kvartalene av året. Provisjonsinntektene falt noe i 2007, men der var en økning avskrivninger. Egenkapitalavkastningen viste en liten økning fra året før.

Utlånsveksten var noe lavere enn for alle finansieringsselskaper samlet. Leasing utgjør i overkant av 60 prosent av utlånene. Leasingporteføljen økte med 18,0 prosent i 2007, samme tolv månedersvekst som ved utgangen av 3. kvartal. Misligholdte lån i prosent av utlån var noe høyere enn året før.

Tabell 5.1.5 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	31.12.2007	31.12.2006	% vekst
Forvaltningskapital	102 540	86 361	18,7
Brutto utlån til kunder	96 819	81 739	18,5
herav leasing	59 600	50 514	18,0
Gjeld til kredittinstitusjoner	83 818	72 614	15,4
Innlån og gjeld til kunder	2 503	1 799	39,1
Brutto misligholdte lån	1 190	954	24,7
i prosent av brutto utlån	1,23	1,17	
Netto misligholdte lån	694	545	27,4
i prosent av netto utlån	0,72	0,67	
Tapsnedskrivninger	746	729	2,3
i prosent av brutto utlån	0,77	0,89	

Utenlandske filialer i Norge

Tallene omfatter 13 utenlandske filialer i Norge. Disse har om lag 20 prosent av finansieringsselskapenes totale forvaltningskapital. Resultat av ordinær drift viste en nedgang fra 2006, og var mest påvirket av lavere netto renteinntekter i forhold til GFK.

Tabell 5.1.6 Resultatposter for utenlandske filialer i Norge

	2007		2006	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	633	2,24	572	2,49
Andre inntekter	134	0,47	111	0,48
Herav kursgevinster	0	0,00	31	0,14
Andre kostnader	460	1,62	406	1,76
Herav lønn og adm.kost.	317	1,12	279	1,21
Driftsresultat før tap	307	1,09	277	1,21
Bokførte tap	26	0,09	16	0,07
Resultat ordinær drift	281	1,00	262	1,14

Filialenes samlede utlånsvekst var 14,6 prosent, klart lavere enn ved utgangen av tredje kvartal. Det er stor forskjell i utlånsveksten mellom de ulike filialene.

Tabell 5.1.7 Balanseposter for utenlandske filialer i Norge

	31.12.2007	31.12.2006	% vekst
Forvaltningskapital	29 375	26 331	11,6
Brutto utlån til kunder	27 659	24 207	14,6
Gjeld til kredittinstitusjoner	18 466	18 934	-2,5
Innlån og gjeld til kunder	5 118	4 740	8,0

Forbrukslån

Noen av finansieringsselskapene driver hovedsakelig med forbruksfinansiering. Her beskrives utlånsvekst og resultatutvikling for disse, og et utvalg banker hvor forbruksfinansiering utgjør en betydelig andel av virksomheten. Forbrukslån omfatter her både kortbaserte utlån og andre forbrukslån uten sikkerhet. Selskapene tilbyr ulike produkter, blant annet kredittkort med inntil 100 000 kroner i kreditt, samt lån uten sikkerhet i størrelsesorden 10 000 til 350 000 kroner. Den effektive renten på disse lånene vil variere fra ca. 8 til over 30 prosent avhengig av lånets størrelse og tilbakebetalingstid.

Utvalget består av 14 selskaper. I utvalget er 6 finansieringsselskaper som hovedsakelig driver med forbrukslån. Disse står for om lag 24 prosent av finansieringsselskapenes samlede utlån til lønnstakere, og nær 7 prosent av finansieringsselskapenes totale utlån. I tillegg inngår 8 banker samt enheter i banker og finansieringsselskaper i utvalget.

I 2007 hadde selskapene en samlet årsvekst på 18,8 prosent, mot 17,1 prosent ved utgangen av 3. kvartal. Veksten er fortsatt lavere enn samlet utlånsvekst for finansieringsselskapene. Utlånsveksten varierer mye mellom de ulike selskapene.

Tabell 5.1.8 Utviklingen i forbrukslån i et utvalg selskaper

GE Money Bank (NUF), Citibank (NUF), DnB NOR Kort (Cresco), Enter Card, Finaref, Ikano Finans, Europay Norge, Diners Club Norge, Santander Consumer Bank, SEB Privatbanken, Nordea Finans, Skandiabanken (NUF), yA Bank og Svea Finans (NUF)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Forbrukslån (mill. kr)	19 381	20 816	22 823	26 276	31 057	36 890
Vekst % (12 mnd.)*	15,7	7,4	9,6	15,1	18,2	18,8
Bokførte tap (mill. kr)	511	574	398	382	253	341
Tap i % av forbrukslån	2,6	2,8	1,7	1,5	0,8	0,9
Nettorente i % av GFK	8,4	10,1	12,0	11,6	11,2	10,0
Resultat ord. Drift i % av GFK	4,0	4,9	7,7	7,6	7,6	5,7
Brutto misligholdte lån (mill. kr)	1 540	1 758	1 552	1 471	1 532	1 791
Brutto mislighold i % av forbrukslån	7,9	8,4	6,8	5,5	4,9	4,9

*Vekstraten i 2003 og 2004 var påvirket av reduserte utlån i et enkeltsselskap. Prosentvis vekst i 2006 var påvirket av at nye selskaper ble tatt inn i utvalget.

Bokførte tap og misligholdte lån i prosent av utlån ligger høyere enn for andre selskaper, men det har vært en gradvis reduksjon i nivået. Det siste året har tap og mislighold vært uendret i forhold til utlånsvolumet, og på et lavere nivå enn tidligere. Resultatutviklingen varierer en del mellom de ulike selskapene i utvalget. Selskapene samlet har høyere nettorente enn banker og finansieringsselskaper generelt, og resultatet ligger på et klart høyere nivå.

5.2 Kredittforetak

- Klart svakere resultat enn i fjor på grunn av negativt resultat i ett selskap
- Kraftig utlånsvekst gjennom boligkredittforetakene

Foreløpige resultat- og balansetall omfatter 11 kredittforetak hvorav 6 foretak har avlagt regnskap etter IFRS.

Resultat

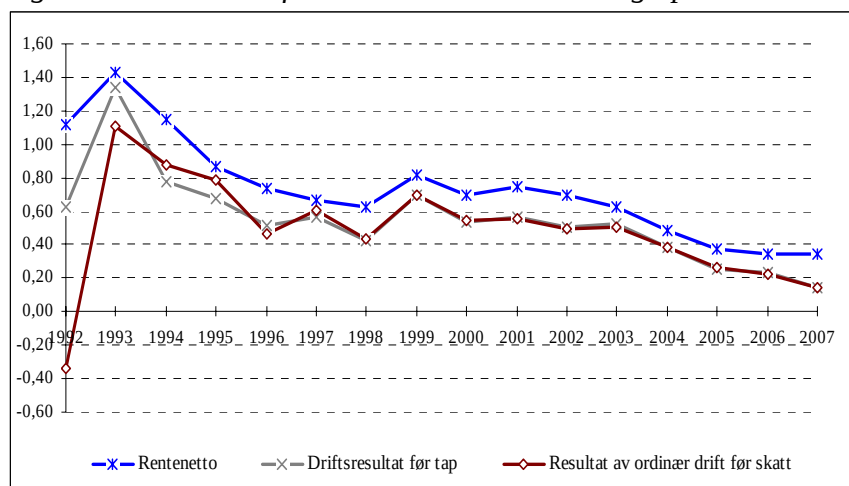
Resultat av ordinær drift viste en nedgang på 0,08 prosentpoeng sammenlignet med 2006. Dette skyldtes i hovedsak uroen i de internasjonale finansmarkedene som bl.a. førte til at Eksportfinans hadde netto kurstap på finansielle instrumenter i 2007. Uten Eksportfinans ville kredittforetakenes resultat vært 0,03 prosentpoeng lavere enn året før. Netto renteinntekter målt i forhold til GFK, var på samme nivå som i 2006. Det har vært inntektsføring av tidligere bokførte tap i 2007. Egenkapitalavkastningen var klart lavere enn i fjor.

Tabell 5.2.1 Resultatposter

	2007		2006	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	1 780	0,34	1 422	0,34
Andre inntekter	-419	-0,08	37	0,01
herav kursgevinster	-455	-0,09	32	0,01
Andre kostnader	636	0,12	502	0,12
herav lønn og adm.kost.	408	0,08	376	0,09
Driftsresultat før tap	725	0,14	957	0,23
Bokførte tap	-14	0,00	23	0,01
Resultat ordinær drift	739	0,14	934	0,22
<i>EK-avkastning**</i>		4,0 %		5,9 %

*Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Figur 5.2.1 Kredittforetakenes resultatutvikling i prosent av GFK

Balanse

Kredittforetakenes utlån til kunder økte med nesten 50 prosent i 2007. Den sterke veksten skyldes overføring av utlån fra banker til boligkredittforetak. Uten boligkredittforetakene ville årsveksten ligget på om lag 17 prosent. Nivået på misligholdte lån er fortsatt lavt.

Tabell 5.2.3 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	31.12.2007	31.12.2006	% vekst
Forvaltningskapital	614 738	451 841	36,1
Brutto utlån til kunder	372 215	249 363	49,3
herav utlån vurdert til amortisert kost	283 954	167 263	69,8
herav utlån vurdert til virkelig verdi	88 261	82 101	7,5
Gjeld til kredittinstitusjoner	154 211	83 616	84,4
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	427 411	337 688	26,6
Brutto misligholdte lån	288	312	-7,7
i prosent av brutto utlån	0,08	0,13	
Netto misligholdte lån	286	311	-8,1
i prosent av netto utlån	0,07	0,12	
Tapsnedskrivninger	60	66	-9,6
i prosent av brutto utlån vurdert til amortisert kost	0,02	0,04	

Soliditet

Basel I

5 av 11 kredittforetak har beregnet kapitaldekningen etter Basel I. For disse selskapene samlet var det en nedgang i kjernekapitaldekningen på 1,9 prosentpoeng fra 2006.

Tabell 5.2.4 Kapitaldekningstall Basel I for 5 kredittforetak

	31.12.2007	31.12.2006
Kjernekapitaldekning	5,9 %	7,8 %
Kapitaldekning	9,5 %	12,0 %

Fire kredittforetak benytter standardmetoden, mens to foretak benytter IRB-metoden.

Alle kredittforetakene oppfylte kapitaldekningskravet ved utgangen av 2007.

Bolig- og næringslån

Det er sett nærmere på resultat- og balanseutviklingen for de av kredittforetakene som hovedsakelig har bolig- og næringslån (7 selskaper).

Resultat av ordinær drift målt i forhold til GFK, var 0,14 prosentpoeng svakere enn i 2006. Nedgangen i netto renteinntekter har påvirket resultatutviklingen mest.

Tabell 5.2.4 Resultatposter

	2007		2006	
	mill. kroner	prosent av GFK	mill. kroner	prosent av GFK
Nettorenter	929	0,75	723	0,91
Andre inntekter	105	0,09	100	0,13
herav kursgevinster	134	0,10	93	0,12
Andre kostnader	372	0,30	251	0,32
herav lønn og adm.kost.	194	0,16	175	0,22
Driftsresultat før tap	662	0,54	572	0,72
Bokførte tap	-14	-0,01	23	0,03
Resultat ordinær drift	676	0,55	549	0,69
EK-avkastning**		5,2 %		5,4 %

*Resultat ord. drift e. skatt i % av gj.sn. egenkapital

Utlånsveksten påvirkes av overføringene av boliglån fra banker til kredittforetak.

Tabell 5.2.5 Balanseposter (prosent og mill. kroner)

	31.12.2007	31.12.2006	% vekst
Forvaltningskapital	177 796	90 702	96,0
Brutto utlån til kunder	169 342	82 872	104,3
herav utlån vurdert til amortisert kost	162 220	72 084	125,0
herav utlån vurdert til virkelig verdi	7 123	10 788	-34,0
Gjeld til kredittinstitusjoner	84 593	25 384	233,3
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	77 998	54 159	44,0
Brutto misligholdte lån	220	222	-0,9
i prosent av brutto utlån	0,13	0,27	
Netto misligholdte lån	217	220	-1,4
i prosent av netto utlån	0,13	0,27	
Tapsnedskrivninger	60	66	-9,1
i prosent av brutto utlån vurdert til amortisert kost	0,04	0,09	

6. LIVSFORSIKRINGSSKAPER

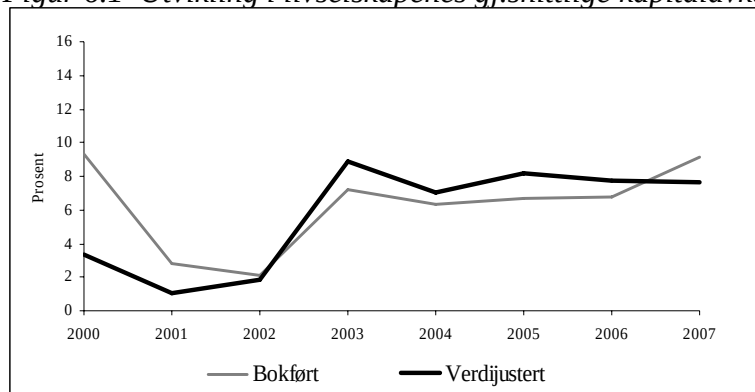
- Uro i finansmarkedet i 2. halvår bidro til reduserte finansinntekter og nedgang i kursreguleringsfondet
- Verdiregulering av eiendomsporteføljene bidro positivt til resultatene
- Selskapene avsatte overskuddsmidler i 2007 til oppreservering i forbindelse med nye tariffer for langt liv

Ved utgangen av 2007 var det ti livsforsikringsselskaper (livselskaper) i det norske markedet med en samlet forvaltningskapital på 738 mrd. kroner.

Kapitalavkastning

Livselskapene hadde en bokført kapitalavkastning for 2007 på 9,2 prosent mot 6,8 prosent i 2006. Verdijustert kapitalavkastning var 7,7 prosent, det samme som i 2006. Utviklingen var svakere i andre halvår. Kursreguleringsfondet ble redusert med nær 6 mrd. kroner i 3. kvartal og ytterligere 4 mrd. kroner i 4. kvartal. Verdijustert kapitalavkastning ble således to prosentpoeng lavere for hele året 2007 enn i 1. halvår 2007.

Figur 6.1 Utvikling i livselskaperenes gj.snittlige kapitalavkastning 2000 – 2007

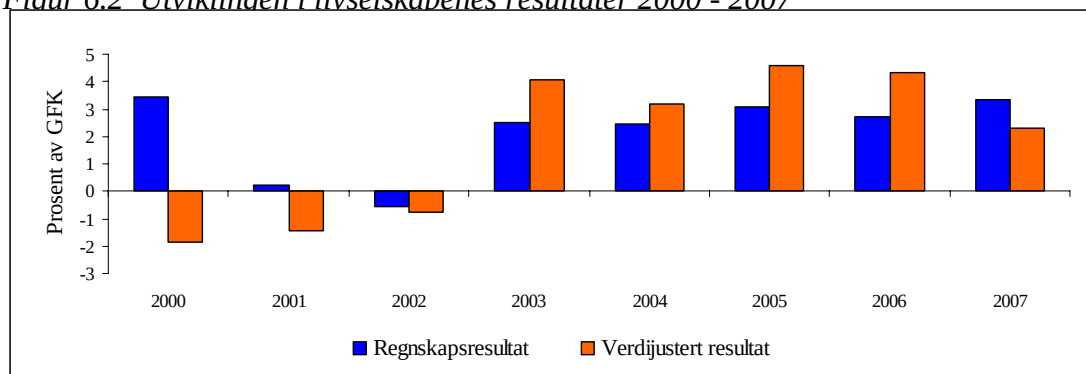
Resultatutvikling

Livselskapene hadde et samlet resultat før tildeling til kunder og skatt på 23,4 mrd kroner (3,3 prosent av GFK). Dette var noe bedre enn i 2006 da resultatet var 20 mrd. kroner (3,1 prosent av GFK). Verdiregulering av selskapenes eiendomsporteføljer bidro positivt til resultatet. Det verdijusterte resultatet, hvor endringer i kursreguleringsfondet er inkludert, var på 16,3 mrd kroner (2,3 prosent av GFK) mot 26,8 mrd kroner (4,2 prosent av GFK) i 2006.

Tabell 6.1 Resultat og kapitalavkastning i livselskapene

	2007		1.-3. kvartal 2007 (ann.)	
		% av GFK		% av GFK
Bokført kapitalavkastning	9,2 %		9,5 %	
Verdijustert kapitalavkastning	7,7 %		8,6 %	
Regnskapsresultat	23 427	3,3 %	24 918	4,8
Verdijustert resultat	16 255	2,3 %	22 243	4,3

Figur 6.2 Utviklinaen i livselskapenes resultater 2000 - 2007

Tabell 6.2 Utvalgte resultatposter

mill. kr	2007	% av GFK	2006	% av GFK
Premieinntekter	78 322	11,1	71 296	11,1
herav overføring av premiereserve mv. fra andre	10 821	1,5	11 824	1,8
Netto inntekter fra finansielle eiendeler (ekskl. adm. kost.)	51 783	7,3	47 364	7,4
herav netto gevinst ved realisasjon	16 104	2,3	11 593	1,8
Erstatninger	68 885	9,8	46 271	7,2
herav overføring av premiereserve mv. til andre	12 058	1,7	11 232	1,8
Endringer forsikringsmessige avsetninger (inkl. garantert minsteavkastning, ekskl. nye tilleggsavsetninger)	37 670	5,3	43 160	6,7
Forsikringsrelaterte driftskostnader og adm.kostnader	8 248	1,2	6 917	1,1
Fra tilleggsavs.i fors.fondet til dekning av renteundersk.	0	0,0	0	0,0
Andre inntekter/kostnader	-813	-0,1	-427	-0,1
Resultat før tildeling til kunder og skatt	23 427	3,3	20 001	3,1
Endring i kursreguleringsfond	-7 202	-1,0	6 799	1,1
Verdijustert resultat før tildeling til kunder og skatt	16 225	2,3	26 799	4,2
Nye tilleggsavsetninger	5 015	0,7	5 594	0,9
Midler tilført forsikringskunder	13 429	1,9	10 760	1,7
Skattekostnad	-2 368	-0,3	-1 081	-0,2
Resultat	7 350	1,0	4 727	0,7
Egenkapitalavkastning i %	38,0 %		38,9 %	11,1

Selskapenes samlede premieinntekter i 2007 var 78 mrd. kroner, en økning på 7 mrd. kroner sammenlignet med 2006, men uendret målt i forhold til GFK. Inntektene er korrigert for effekten av flytting av ordninger. Premieinntektene har særlig økt innen kollektiv pensjon som følge av innføringen av obligatorisk tjenestepensjon i 2006.

Livselskapenes erstatningsutbetalinger økte med 23 mrd. kroner til 69 mrd. kroner fra 2006 til 2007. Inkludert i erstatningene er endringer i forsikringsfond som følge av overføring av premiereserve mv. til andre forsikringsselskaper og pensjonskasser ved flytting av forsikringskontrakter. Økningen skyldes bl.a. gjenkjøp av individuelle kapitalforsikringer og gjenkjøp av livrentekontrakter som følge av endrede skatteregler.

De forsikringsmessige avsetningene var 38 mrd. kroner mot 43 mrd. kroner året før. Som følge av økt levealder i befolkningen har det vært behov for å styrke dødelighetsgrunnlaget i det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget. På denne bakgrunn er det f.o.m. 1.1.2008 innført nye tariffer for dødelighet ("langt liv"). Som følge av gode resultater i 2007, med bl.a. betydelig oppskrivning av eiendomsverdier, har fem selskaper foretatt oppreserveringen i 2007.

Samlet oppreservering i de fem aktuelle selskapene⁴ beløper seg til om lag 12 mrd. kroner. To selskaper har fått godkjent lengre opptrappingsplaner.

Balanse

Finansielle omløpsmidler utgjorde 350 mrd. kroner, en nedgang på 11 mrd. kroner sammenlignet med utgangen av 2006. Samlet har nedsalg av aksjer i 4. kvartal redusert aksjeandelen til 23 prosent ved utgangen av 2007, ned fra 27 prosent ett år tidligere. Som følge av aksjefallet etter årsskiftet har flere av selskapene foretatt ytterligere, og til dels betydelig, nedsalg av aksjer i januar.

Sertifikatbeholdningen økte med 15,7 mrd. kroner i fjerde kvartal 2007, og utgjorde dermed 4,4 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 2007. Beholdningen av omløpsobligasjoner var 155 mrd. kroner ved utgangen av 2007, det samme som ved utgangen av 2006. Målt i prosent av forvaltningskapitalen var det en nedgang med to prosentpoeng til 21 prosent. Om lag 35 prosent av omløpsobligasjonene var offentlig utstedte obligasjoner mot 39 prosent ett år tidligere.

Obligasjoner holdt til forfall utgjorde 180 mrd. kroner som tilsvarer 25 prosent av forvaltningskapitalen. Inkludert er om lag 30 mrd. kroner i obligasjoner til varig eie, men som ikke kan klassifiseres som "holdt til forfall" som følge av krav i IFRS. Regnskapsmessig kan disse obligasjonene likevel likestilles med holdt til forfall obligasjoner.

Tabell 6.3 Utvalgte balanseposter

	31.12.2007		31.12.2006		30.09.2007	
	mill. kr	% av FK	mill. kr	% av FK	mill. kr	% av FK
Bygninger og faste eiendommer	89 438	12,1	67 790	10,1	81 265	11,3
Investeringer til varig eie m.m	241 919	32,8	226 287	33,6	223 476	31,1
Herav obligasjoner som holdes til forfall	180 643	24,5	184 129	27,4	180 021	25,0
Herav utlån	20 689	2,8	19 676	2,9	19 369	2,7
Andre finansielle eiendeler	369 755	50,1	348 887	51,8	349 771	48,6
Herav aksjer og andeler	172 682	23,4	183 320	27,2	185 393	25,8
Herav obligasjoner	154 945	21,0	154 585	23,0	148 971	20,7
Herav sertifikater	32 330	4,4	16 675	2,5	16 228	2,3
Forvaltningskapital	737 849	100,0	672 934	100,0	719 021	100,0
Kursreguleringsfond	18 298	2,5	25 501	3,8	22 825	3,2
Forsikringsmessige avsetninger	611 111	82,8	559 933	83,2	595 938	82,9
Tilleggsavsetninger	24 754	3,4	20 783	3,1	20 249	2,8
Ansvarlig kapital	51 550	7,0	34 394	5,1	35 084	4,9

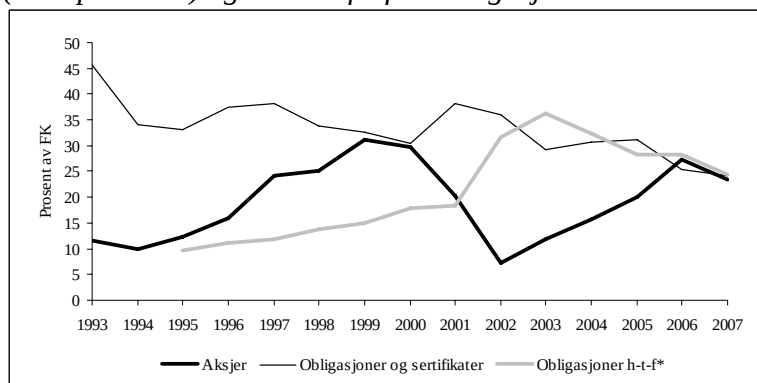
Ved utgangen av 2007 utgjorde stats- og statsgaranterte og andre offentlige obligasjoner og sertifikater 34 prosent av samlede obligasjoner og sertifikater (omløpsmidler), mot 39 prosent ved utgangen av 2006.

Tabell 6.4 Spesifikasjon av obligasjoner og sertifikater (omløpsmidler)

	2007		2006	
	Mill. kr.	% av FK	Mill. kr.	% av FK
Stats- og statsgaranterte og andre offentlige	63 253	8,6 %	65 918	9,2 %
Øvrige	120 437	16,3 %	101 921	14,2 %

⁴ Vital, Storebrand, KLP, Nordea Liv og Sparebank 1 Liv.

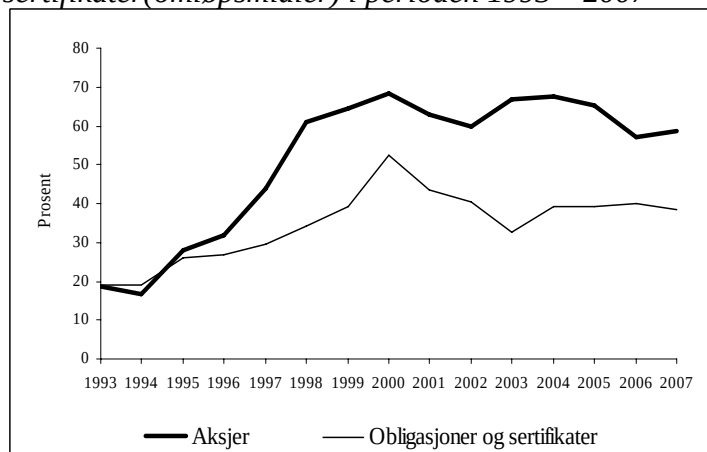
Figur 6.3 Utviklingen i livselskapenes beholdning av aksjer, obligasjoner/sertifikater (omløpsmidler) og hold til forfall-obligasjoner 1993 – 2007

*Inkludert obligasjoner til klassifisert til varig eie.

Utenlandske aksjer utgjorde 59 prosent av aksjebeholdningen, en økning på to prosentpoeng i forhold til utgangen av 2006. Utenlandsandelen av omløpsobligasjoner og sertifikater var 38 prosent, en økning på to prosentpoeng i fjerde kvartal.

Figur 6.4 Utviklingen i livselskapenes utenlandsandeler av aksjer og obligasjoner/sertifikater(omløpsmidler) i perioden 1993 – 2007

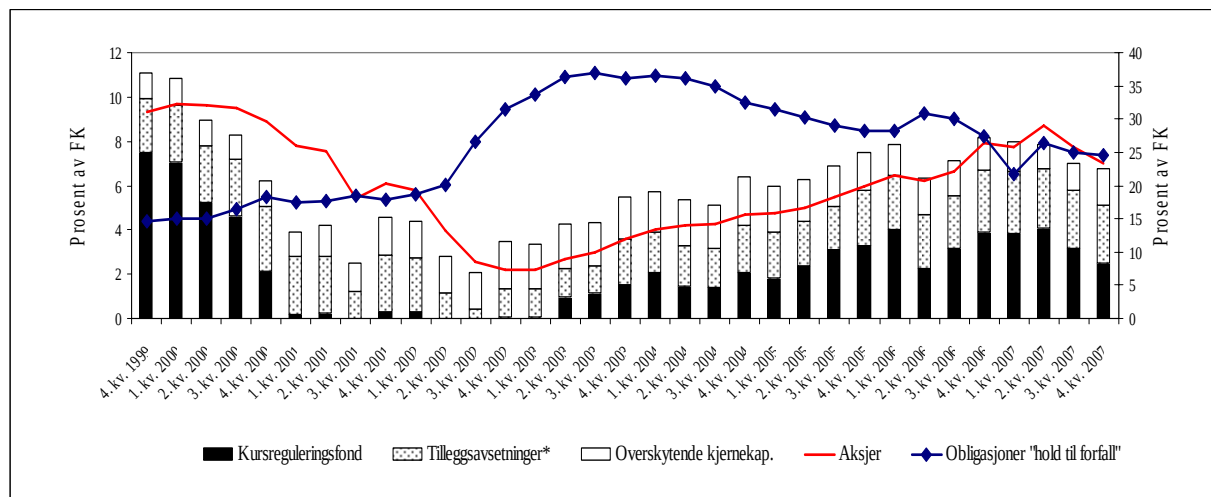

De tre største selskapene har til sammen oppskrevet eiendom med 12 mrd. kroner i 2007. Som følge av verdiregulering av eiendommene økte bygninger og fast eiendom fra 10,5 til 12,1 prosent av forvaltningskapitalen fra 2006 til 2007 for selskapene samlet.

Soliditet

Livselskapenes samlede kapitaldekning var 14,1 prosent ved utgangen av 2007. Samtlige selskaper tilfredsstilte minstekravet til kapitaldekning på 8 prosent.

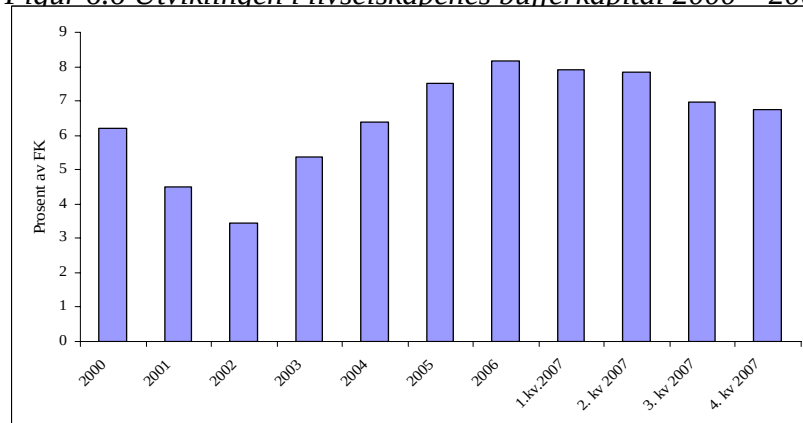
Figur 6.5 Bufferkapital, aksjeandel og "hold til forfall"-obligasjoner for 1999 – 2007.

*Her medregnes tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse.

Bufferkapitalen, bestående av overskytende kjernekapital, tilleggsavsetninger begrenset oppad til ett års rentegaranti og kursreguleringsfond, var ved utgangen av på 50 mrd. kroner. Dette tilsvarer 6,7 prosent av selskapenes forvaltningskapital, mot 7 prosent ved utgangen av 3. kvartal.

Figur 6.6 Utviklingen i livselskapenes bufferkapital 2000 – 2007, prosent av FK.

Bufferkapitalen påvirkes særlig av utviklingen i kursreguleringsfondet som var på 18,3 mrd. kroner ved utgangen av 2007, en nedgang på 7 mrd. kroner sammenlignet med utgangen av 2006 og 4 mrd. kroner sammenlignet med utgangen av 3. kvartal. Samlet bufferkapital falt fra 8,2 til 6,7 prosent av forvaltningskapitalen det siste året for selskapene samlet.

Mens selskapenes bufferkapital er redusert som følge av nedgang i kursreguleringsfondet, har selskapenes oppreserveringer for å møte fremtidige forsikringsbehov som følge av økt levealder ("langt liv") økt selskapenes evne til å bære forsikringsrisiko.

7. PENSJONSKASSER

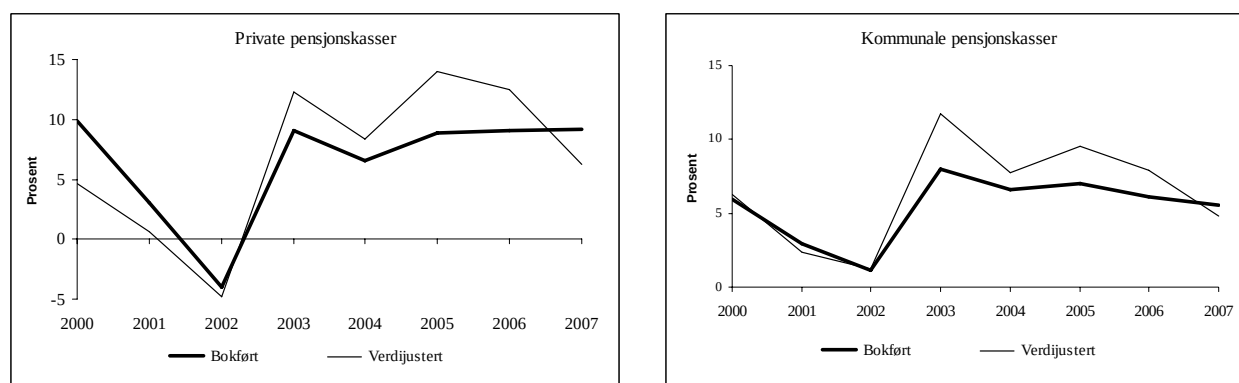
- Betydelig lavere verdijustert avkastning i pensjonskassene i 2007 sammenlignet med 2006.
- Bufferkapitalen redusert med fire prosentpoeng til 13 prosent av forvaltningskapitalen det siste året. Nedgangen i bufferkapital er størst i de private pensjonskassene.

Resultatgjennomgangen nedenfor omfatter pensjonskasser med forvaltningskapital over 1 mrd. kroner ved utgangen av 2007. Utvalget består av 17 private og 13 kommunale pensjonskasser av totalt 122 kasser. Samlet forvaltningskapital var 135 mrd. kroner ved utgangen av 2007. Dette utgjør om lag 80 prosent av samlet forvaltningskapital i pensjonskassene.

Kapitalavkastning

Pensjonskassenes samlede bokførte kapitalavkastning var i 2007 8,1 prosent, mot 8,4 prosent i 2006. Som følge av en betydelig nedgang i finansinntektene ble den verdijusterte kapitalavkastningen redusert med 5 prosentpoeng til 5,8 prosent. De private pensjonskassene i utvalget hadde en verdijustert avkastning på 6,2 prosent i 2007, mens den for de kommunale pensjonskassene i utvalget var 4,8 prosent. Nedgangen var imidlertid størst i de private kassene. Dette henger sammen med at de private pensjonskassene har en høyere eksponering i aksjemarkedene enn de kommunale pensjonskassene. Aksjeandelen er også høyere enn i livselskapene.

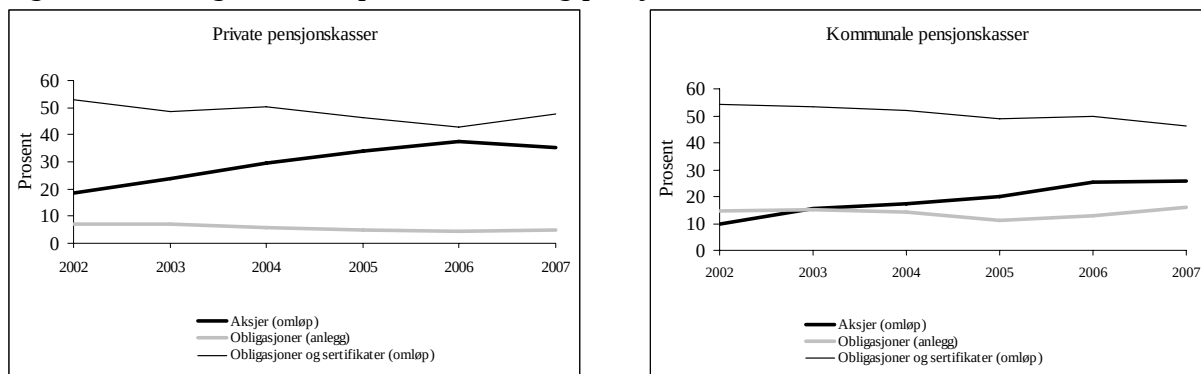
Figur 7.1: Kapitalavkastningen i et utvalg pensjonskasser 2000 – 2007

Balanse

Ved utgangen av 2007 hadde pensjonskassene i utvalget en aksjeandel på 33 prosent av forvaltningskapitalen, mot 34 prosent ved utgangen av 2006. Til sammenligning er aksjeandelen i livsforsikringsselskapene redusert fra 27 til 23 prosent. De private pensjonskassene hadde en aksjeandel på 35 prosent ved utgangen av 2007 mens den var 26 prosent i de kommunale kassene. Andelen omløpsobligasjoner og sertifikater ble hadde en økte med to prosentpoeng det siste året til 47 prosent av forvaltningskapitalen. Det er her liten forskjell på de private og de kommunale pensjonskassene.

Figur 7.2: Utvalgte balanseposter i et utvalg pensjonskasser 2002 – 2007

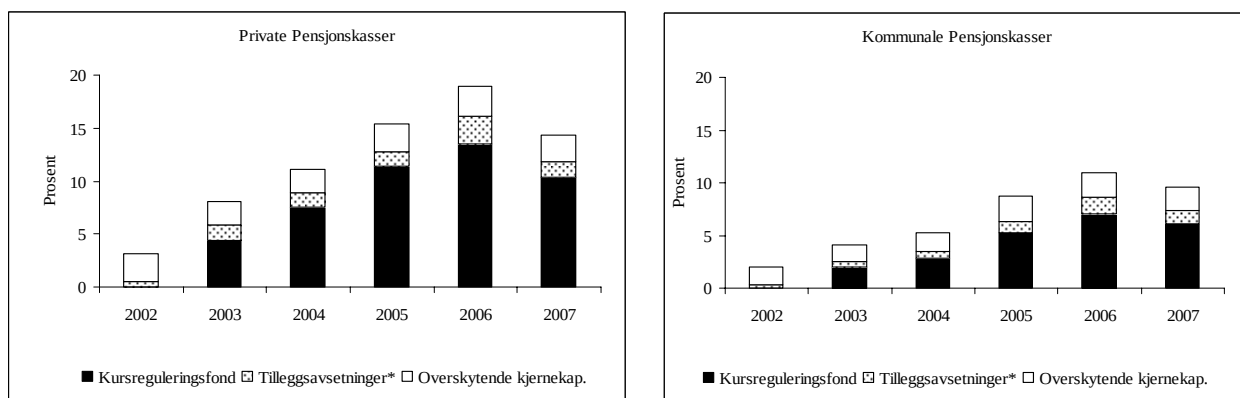
Andelen utenlandske aksjer og obligasjoner er noe lavere i pensjonskassene enn i livselskapene. I de private pensjonskassene utgjorde de utenlandske aksjene 39 prosent av omløpsaksjebeholdningen. Det var en nedgang på 15 prosentpoeng i forhold til 2006. I de kommunale kassene var utenlandsandelen 60 prosent, ett prosentpoeng høyere enn ved utgangen av 2006. Utenlandsandelen i obligasjons- og sertifikatporteføljen økte i de private pensjonskassene fra 24 til 34 prosent fra 2006 til 2007, men den var kun 6 prosent i de kommunale kassene ved utgangen av 2007.

Soliditet

Ved utgangen av 2007 hadde pensjonskassene i utvalget samlet en kapitaldekning på 14 prosent. Samtlige pensjonskasser i utvalget tilfredsstilte kapitaldekningskravet på 8 prosent. Bufferkapitalen, bestående av overskytende kjernekapital, tilleggsavsetninger begrenset oppad til ett års rentegaranti og kursreguleringsfond, var på 17,5 mrd. kroner eller 13 prosent av kassenes forvaltningskapital ved utgangen av 2007, mot 16,8 prosent ved utgangen av 2006. I annet halvår ble bufferkapitalen redusert med 4 mrd. kroner, en nedgang på 4 prosentpoeng målt i forhold til forvaltningskapitalen.

Bufferkapitalen i de private pensjonskassene ble redusert fra 19 til 14 prosent av forvaltningskapitalen. Nivået er imidlertid fremdeles betydelig høyere enn i de kommunale pensjonskassene hvor bufferkapitalen utgjorde litt under 10 prosent av forvaltningskapitalen. Til sammenligning utgjorde bufferkapitalen i livselskapene 6,7 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 2007.

Figur 7.3 Utvikling i pensjonskassenes bufferkapital

*Her medregnes tilleggsavsetninger begrenset oppad til årets renteforpliktelse, fratrasket tilleggsavsetninger som

8. SKADEFORSIKRINGSSELSKAPER

- Svakere resultater i skadeforsikringsselskapene
- Økning i combined ratio
- Reduksjon i netto finansinntekter

Utvalget består av 41 selskaper. I fremstillingen er forsikringsselskapene delt inn i ulike grupper. De største konsernene vil bli omtalt i eget avsnitt. Utenlandske filialer i Norge er ikke inkludert i den generelle analysen.

Tabell 8.1 og 8.2 viser de ulike skadeforsikringsgruppenes markedsandeler målt i prosent av samlet forfalt bruttopremie og samlet forvaltningskapital.

Tabell 8.1 Markedsandeler målt etter forfalt bruttopremie

I prosent av samlet bruttopremie	2007	2006
Knyttet til konsern	40	56
Captives	6	5
Øvrige AS'er	9	8
Sjøforsikringsselskaper	4	4
Øvrige gjensidige	1	1
Filialer	41	26

Tabell 8.2 Markedsandeler målt etter forvaltningskapital

I prosent av samlet forvaltningskapital	31.12.2007	31.12.2006
Knyttet til konsern	42	56
Captives	14	14
Øvrige AS'er	7	6
Sjøforsikringsselskaper	4	3
Øvrige gjensidige	2	2
Filialer	32	19

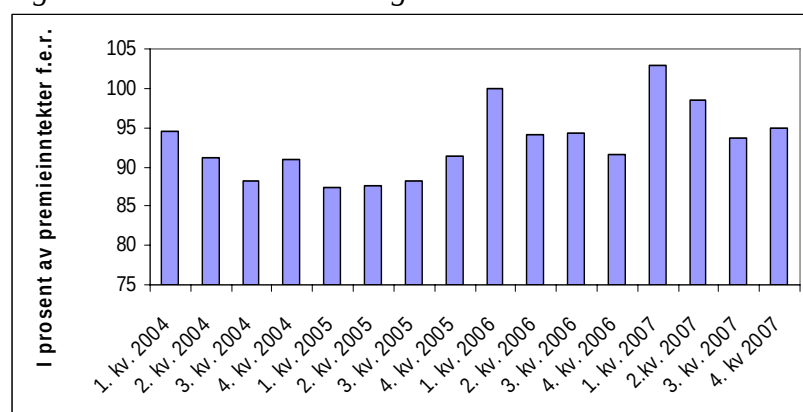
Resultatutvikling i gruppene

Tabell 8.3 viser resultatutviklingen i de ulike gruppene av skadeselskaper. Captives og Sjøforsikringsselskaper hadde underskudd både på teknisk resultat og resultat av ordinær virksomhet, og resultatene ble betydelig svekket i forhold til 2006. For Captives skyldes resultatnedgangen en stor økning i skadeprosent og kostnadsført økning i sikkerhetsavsetninger på over 3 mrd kroner. Captives-selskapene har betydelig årlige og kvartalsvise svingninger i resultatene som i stor grad kommer av variasjon i sikkerhetsavsetningene. For sjøforsikringsselskapene skyldes underskuddet høy og økt skadeprosent. Skadeprosenten var 81,2 i 2006 og 104,8 i 2007. Kun ett av åtte sjøforsikringsselskaper har underskudd på resultat av ordinær virksomhet, mens fem hadde negativt teknisk resultat. Øvrige Aksjeselskaper var den eneste gruppen som hadde bedring i resultat av ordinær virksomhet i 2007.

Tabell 8.3 Resultatutvikling i ulike grupper av skadeforsikringsselskaper

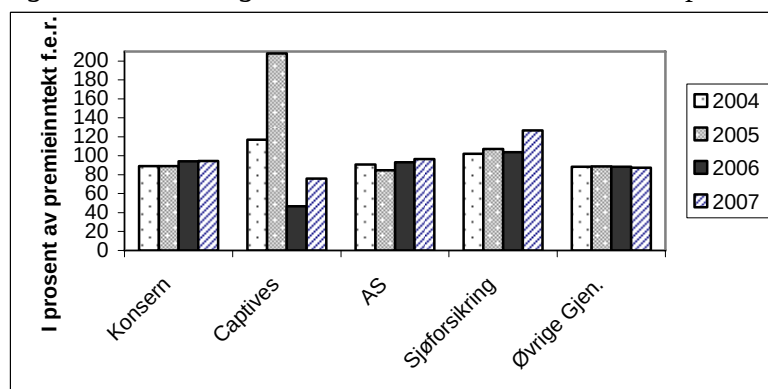
(Tall i mill. kroner)		2007	2006
Knyttet til konsern	Teknisk resultat	2 101	1 673
	Resultat av ord. virksomhet	2 920	3 534
Captives	Teknisk resultat	-1 968	755
	Resultat av ord. virksomhet	-1 666	1 643
Øvrige AS'er	Teknisk resultat	156	122
	Resultat av ord. virksomhet	226	213
Sjøforsikringsselskaper	Teknisk resultat	-134	-123
	Resultat av ord. virksomhet	-81	65
Øvrige gjensidige	Teknisk resultat	112	74
	Resultat av ord. virksomhet	156	170
Alle selskaper	Teknisk resultat	265	2 501
	Resultat av ord. virksomhet	1 554	5 625

Figur 8.1 Kvartalsvis utvikling i Combined ratio

Figur 8.1 viser den kvartalsvise utviklingen av combined ratio for alle selskapene samlet. Lønnsomheten av den forsikringsrelaterte virksomheten kan uttrykkes ved combined ratio, som er summen av erstatningskostnader og andre forsikringsrelaterte driftskostnader f.e.r i prosent av premieinntekter f.e.r. Det har i de senere år vært en stigende trend i combined ratio. Også i 4. kvartal 2007 var combined ratio høyere enn i tilsvarende kvartal i 2006. Med unntak av tredje kvartal 2007 har combined ratio siden 3. kvartal 2005 vært høyere enn i tilsvarende kvartal året før.

Figur 8.2 Utvikling i combined ratio i de ulike selskapene

Figur 8.2 viser hvordan gruppens combined ratio har endret seg årlig siden 2004. Sjøforsikring ligger på det høyeste nivået med 126,6 prosent, 22,9 prosentpoeng høyere enn i 2006. I løpet av de fire årene som figuren viser har combined ratio variert noe, men sett under ett har det vært en stigende trend. Øvrige Gjensidige er den eneste gruppen med reduksjon i combined ratio på 0,9 prosentpoeng og dermed lavere combined ratio i 2007 enn i 2006. For alle gruppene er det i hovedsak endring i skadeprosent som forklarer endringene i combined ratio. Kostnadsprosenten har holdt seg relativt stabil.

Resultatutvikling i alle selskaper

I fremstillingen av resultat- og balanseutvikling for de norske skadeforsikringsselskapene samlet er Captives holdt utenom som følge av store variasjoner i resultatene fra år til år.

Tabell 8.4 Samlet resultatutvikling for alle skadeforsikringsselskapene uten Captives

Tall i mill. kr og prosent av premie f.e.r	2007	% av premie	2006	% av premie
Premieinntekter f.e.r.	20 853	0	20 300	0
Allokert investeringsavkastning	2 174	10	1 546	8
Andre forsikringsrelaterte inntekter (inkl. premierabatter og gevinstavta	60	0	107	1
Erstatningskostnader f.e.r.	15 873	76	14 716	72
Forsikringsrelaterte driftskostnader f.e.r.	4 226	20	4 426	22
Endring i sikkerhetsavsetning mv.	754	4	1 064	5
Resultat av teknisk regnskap	2 234	11	1 746	9
Netto inntekter av finansielle eiendeler	3 145	15	3 776	19
Allokert investeringsavkastning	2 174	10	1 546	8
Andre inntekter/kostnader	0	0	6	0
Resultat av ordinær virksomhet	3 212	15	3 982	20

I 2007 hadde de norske skadeforsikringsselskapene⁵ et samlet teknisk resultat på 2 234 mill. kroner i 2007, mot 1 746 mill. kroner i 2006. Det var kun en svak økning i premieinntekter for egen regning (f.e.r) på 3 prosent i 2007. Det er grunn til å tro at premiene reelt sett gikk ned i forhold til verdien av de forsikrede objektene, som for eksempel biler og boliger, og at den svake veksten dermed kan være uttrykk for virksom konkurranse i skadeforsikringsmarkedet.

Erstatningskostnadene f.e.r var 15,9 mrd. kroner, en økning på 7,9 prosent i forhold til året før. Kostnadene ble i samme periode redusert med 5 prosent. Combined ratio for selskapene samlet var 96,4 prosent i 2007, en økning på 2 prosentpoeng i forhold til 2006. Samlet for alle selskapene var skadeprosenten (erstatningskostnader f.e.r i prosent av premieinntekter f.e.r.) på 76,1 og kostnadsprosenten (forsikringsrelaterte driftskostnader f.e.r. i prosent av premieinntekter f.e.r) på 20,2 i 2007. Allokert investeringsavkastning steg med hele 40,6 prosent i forhold til 2006.

Resultat av ordinær virksomhet ble 3 212 mill. kroner i 2007, mot 3 982 mill. kroner i 2006. Reduksjonen kan i stor grad forklares av reduksjon i netto finansinntekter som følge av netto kurstap på aksjer. 8 av 41 selskaper viste et negativt resultat av ordinær virksomhet i 2007. Til sammenligning viste 4 selskaper et negativt resultat av ordinær virksomhet i 2006 og kun 2 selskaper negativt resultat i 2005. Alle selskapene oppfylte kapitaldekningskravet på 8 prosent ved utgangen av 2007. Dekningsprosenten (de faktiske avsetningene i prosent av minstekravet) økte fra 114,8 prosent ved utgangen av 2006 til 116,4 prosent ved utgangen av 2007.

⁵ Alle selskapene utenom Captives. Holder Captives utenom pga. deres ekstraordinære sikkerhetsavsetninger

Balanseutvikling i alle selskapene

Samlet hadde de norske skadeforsikringsselskapene (utenom Captives) en forvaltningskapital på 78,4 mrd. kroner ved utgangen av 2007. Det er en økning på 10,8 prosentpoeng siden utgangen av 2006. Aksjer og andeler klassifisert som omløpsmidler utgjorde 13 prosent av forvaltningskapitalen ved utgangen av 2007, en reduksjon på 4 prosentpoeng siden året før. Obligasjoner og sertifikater klassifisert som omløpsmidler utgjorde 28,3 prosent av forvaltningskapitalen, 2 prosentpoeng mindre enn ved utgangen av 2006. Obligasjoner som holdes til forfall har som andel av forvaltningskapitalen økt med 1,4 prosentpoeng til 12,9 prosent i samme periode.

Tabell 8.5 Samlet balanseutvikling for alle skadeforsikringsselskapene uten Captives

Tall i mill. kr og prosent av forvaltningskapital	31.12.2007	% av FK	31.12.2006	% av FK
Bygninger og faste eiendommer	3 506	4	2 784	4
Aksjer og andeler (omløpsmidler)	10 014	13	11 851	17
Obligasjoner og sertifikater (totalt)	33 457	43	30 945	44
Utlån	663	1	1 015	1
Ansvarlig kapital	16 724	21	16 818	24
Forsikringstekniske avsetninger	41 259	53	38 450	54
Forvaltningskapital	78 416	0	70 777	0

Filialene

Utenlandske skadeforsikringsselskaper har en stor andel av det norske markedet for skadeforsikring. Målt i forfalt bruttopremie var deres markedsandel på 41 prosent i 2007. Blant filialene er If Skadeforsikring og TrygVesta de største aktørene i Norge. If er under tilsyn av den svenske Finansinspektionen og TrygVesta er under tilsyn av det danske Finanstilsynet. TrygVesta ble filial f.o.m. 3. kvartal 2007.